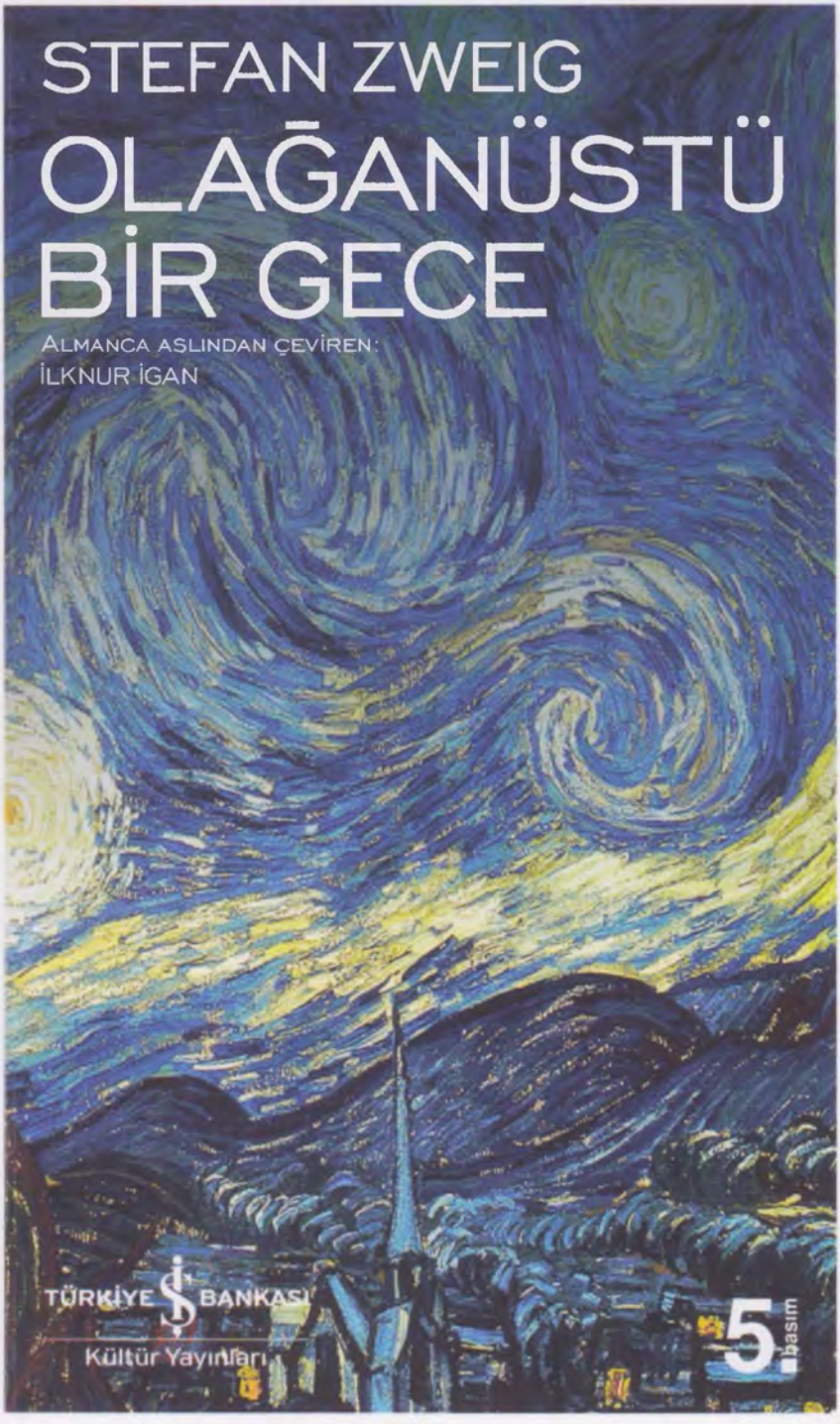
MODERN KLASİKLER Dizisi - 66

Genel Yayın: 3425

MODERN KLASİKLER DİZİSİ

STEFAN ZWEIG
OLAĞANÜSTÜ BİR GECE

ÖZGÜN ADI
PHANTASTISCHE NACHT

ÇEVİREN
İLKNUR İGAN

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2015
SERTİFİKA NO: 29619

EDİTÖR
GAMZE VARIM

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
MEHMET CELEP

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

I. BASIM KASIM 2015, İSTANBUL
5. BASIM ARALIK 2016, İSTANBUL

İSBN 978-605-332-609-0 (KARTON KAPAKLI)

BASKI
MİMOZA MATBAACILIK SANAYİ VE TİCARET ANONİM ŞİRKETİ
Merkez Efendi Mah. Davutpaşa Cad. No: 123 Kat: 1-3
Zeytinburnu İstanbul (0212) 482 99 10
Sertifika No: 33198

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İstiklal Caddesi, Meşelik Sokak No: 2/4 Beyoğlu 34433 İstanbul
Tel. (0212) 252 39 91
Faks (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

Modern
Klasikler
Dizisi -66

Stefan Zweig

Olağanüstü Bir Gece

Almanca aslından
çeviren: İlknur İgan

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Olağanüstü Bir Gece

Aşağıdaki notlar, 1914 sonbaharında Rava-Ruska'da bir Avusturya hafif süvari alayıyla katıldığı çarpışmalarda şehit düşen Baron Friedrich Michael von R.'nin yazı masasında mühürlenmiş bir paketin içinde bulunuyordu. Ailesi sayfalara üstünkörü bir göz gezdirip, bir de başlığına bakarak bu yazılarda sadece akrabalarının edebi bir çalışmasının söz konusu olduğuna kanaat getirince, notları gözden geçirmem için bana verdiler ve yayımlanmasını da benim takdirime bıraktılar. Bense bu sayfaları düş gücünün bir ürünü olarak görmedim; aksine müteveffanın gerçekten yaşadığı, bütün ayrıntılarıyla gerçekliğe dayanan bir olay olduğuna inanarak, tüm çıplaklığıyla ortaya koyduğu ruhsal hikâyesinde herhangi bir değişiklik ve ilave yapmadan, sadece ismini değiştirerek yayımladım:

Bu sabah aklıma birden o olağanüstü gecede yaşananları, bütün olan biteni bir kez de doğal akışı içinde düzenlenmiş olarak görebilmek amacıyla kendim için yazmak geldi. O andan itibaren de içimde, olayların sıra dışılığını yaklaşık olarak bile betimleyemeyeceğimden korksam da, o macerayı kâğıda dökmek için tarif edilmez bir dürtü hissediyorum. Sanatsal yetenek dedikleri beceriden

yoksunum, edebiyat alanında hiçbir deneyimim yok, *Theresianum* için kaleme aldığım daha çok mizahi yanı ağır basan bir iki denemeden başka yazınsal hiçbir girişimim olmadı. Örneğin, dış dünyada olup bitenlerin insanın içindeki yansısını eşzamanlı olarak sıralamak için öğrenilebilecek özel bir teknik olup olmadığını bile bilmem. Ayrıca anlama uygun olan sözcüğü bulup, sözcüğe uygun olan anlamı verip veremeyeceğimi ve böylece, ne zaman gerçek bir yazarın elinden çıkanları okusam her defasında bilincine varmadan hissettiğim o dengeyi yaratıp yaratamayacağımı da hep merak etmişimdir. Ne var ki bu satırları zaten sadece kendim için yazacaktım ve kendime bile tam açıklayamadığım bir şeyleri başkaları için anlaşılır kılmak gibi bir niyetim hiç yoktu. Aslında bu bir anlamda, kafamı sürekli meşgul ederek içimde sancılı bir kabarmaya yol açan bir olayla nihayet hesaplaşmak, onu yerli yerine oturtmak ve her yönden incelemek için giriştiğim bir denemeydi.

Yine meselenin esasını anlatamayacağım kaygısıyla bu durumdan hiçbir arkadaşıma söz etmemiştim, bir de böylesi rastlantısal bir olayın beni bu denli altüst etmiş olmasından dolayı belli bir utanç duyuyordum. Ayrıca yaşadıklarımın pek büyütülecek bir yanı da yoktu. Oysa şimdi aklımdakileri kâğıda geçirdiğim sırada doğru sözcükleri seçmenin deneyimsiz biri için ne kadar zor olduğunu ve en basit kavramın bile ne denli yanlış anlaşılma ve çift anlamlılık olasılıkları taşıdığını ayrımlamaya başlıyorum. Başımdan geçenlerin "büyütülecek" bir yanı olmadığını belirtirken bunu elbette halkların ve insanların kaderlerini etkileyen ağır dramatik olaylarla karşılaştırarak görece anlamda söylüyorum, bir de bütün olay en fazla altı saatlik bir zaman dilimini kapsadığı için zamansal anlamda. Fakat bu esasen önemsiz, küçük olay sonuçta benim için o kadar etkileyici oldu ki, o olağanüs-

tü gecenin üzerinden dört ay geçtikten sonra bugün bile hâlâ içimi kor gibi kavuruyor ve yüreğimdeki o duyguyu koruyabilmek için bütün ruhsal güçlerimi yoğunlaştırıyorum. Her gün, her saat bütün ayrıntılarını zihnimde tekrarlıyorum, çünkü bir anlamda tüm varlığımın dönüm noktası haline geldi, ben fark etmeden yaptığım ve söylediğim her şeyi belirliyor, düşüncelerimde sürekli bu olayın ansızın ortaya çıkışını tekrarlamakla ve bu yolla onu kendime mal etmekle meşgulüm. Ve şimdi, on dakika önce kalemi elime aldığımda bilincine varmamış olduğum şeyi de aniden kavrıyorum: Bu olayı kâğıda geçirmemin tek nedeni, onu bir kez daha nesnel olarak saptanmış biçimde karşımda görmek, bir kez daha tüm duyularımla tadını çıkarmak ve aynı zamanda zihinsel olarak içselleştirmek. Daha önce kâğıda dökerek bu olayla hesaplaşmak istediğimi söylemem son derece yanlış, gerçeğe uymayan bir şey; aksine, istediğim çok hızlı yaşanmış bu deneyimi daha da canlı bir hale getirmek, onu defalarca ve defalarca kucaklayabilmek için yanımda sıcak ve soluk alır halde tutmak. Ah, o sıcak öğle sonrasının, o olağanüstü gecenin tek bir saniyesini bile unutmaktan korkmuyorum; hafızamda o anlara varan yolu adım adım katetmek için ne bir işarete ne de kılavuza ihtiyacım var, bir uyurgezer gibi ister gecenin ister günün ortasında olsun, istediğim zaman o noktaya geri dönebiliyorum ve her bir ayrıntıyı sığ bellekten değil de, sadece yürekten gelebilecek bir berraklıkla görebiliyorum. İlkbahar yeşilliğine bürünmüş olan doğadaki her bir yaprağın şeklini kâğıda dökebilirim, şimdi sonbaharda bile kestane çiçeklerinin tozlu, yumuşak kokularını hissedebiliyorum; yani o saatleri bir kez daha hayal ederken bunu onları kaybetme korkusuyla değil, tekrar kavuşma sevinciyle yapıyorum. Şimdi o gece olanları tam bir akış sırasıyla hayalimde yeniden canlandırdığımda, düzeni bozmamak

için kendimi tutmak zorundayım, çünkü daha ayrıntıları düşünmeye başlar başlamaz tüm duyularımla bir esrime haline geçiyorum, bir tür sarhoşluğa kapılıyorum ve o rengârenk sarhoşluğun içinde birbirlerine karışıp yitmemeleri için hafızamdaki görüntüleri tasnif etmek zorunda kalıyorum. Kendime öğle vakti bir fayton kiraladığım o günde, 7 Haziran 1913'te geçen o macerayı hâlâ ateşli bir tutkuyla yeni baştan yaşıyorum...

Fakat bir kez daha hissediyorum ki, bir ara vermeliyim, çünkü tek bir sözcüğün bile ne kadar çok anlama gelebileceğini, nasıl zıt yönlere çekilebileceğini fark edince korkuyorum. Şimdi, ilk kez bütünlük içinde bir şeyler anlatmaya kalktığımda, hareket halindeki yaşayan bir şeyi derli toplu bir halde saptamanın ne kadar zor olduğunu ancak fark ediyorum. Az önce ben, 7 Haziran 1913 günü öğle saatlerinde bir fayton kiraladığımı yazdım. Fakat bunda bile şimdiden bir belirsizlik var, çünkü üzerinden henüz dört ay geçmiş olmasına rağmen ben epeydir o 7 Haziran günündeki ben değilim artık, oysa hâlâ o zamanki "bana" ait olan yazı masasının başında oturuyorum, o benin kalemiyle ve onun eliyle yazıyorum. O zamanki "ben"den, tam da bu olay nedeniyle tamamen koptum; artık ona dışarıdan, soğuk ve yabancı bir tavırla bakıyorum ve onu, hakkında pek çok esaslı şey bildiğim, ama yine de benim dışımda kalan bir oyun arkadaşı, bir iş arkadaşı, bir dost olarak tasvir edebilirim. Bir zamanlarki "ben" olduğunu hiçbir şekilde hissetmeden onun hakkında konuşabilirim, onu eleştirebilirim veya yargılayabilirim.

O zamanlar ben olan kişi, iç ve dış görünümü bakımından ait olduğu toplumsal sınıfın, yani biz Viyanalıların özellikle gururlanmadan, olağan bir durumu ifade edercesine "seçkin tabaka" diye adlandırdığımız sınıfın

çoğu üyesinden pek farklı değildi. Otuz altı yaşıma girmiştim, annemle babam erken ölmüş ve tam reşit olduğum sıralarda bana bir servet bırakmışlardı; o andan itibaren para kazanma ve kariyer kavramlarını benim için tamamen gereksiz hale getirecek kadar yüklü bir servetti bu. Böylece beni o zamanlar çok endişelendirmiş olan karar verme baskısı beklenmedik biçimde üstümden kalkmıştı. Tam o sıralarda üniversite eğitimimi tamamlamış, gelecekteki mesleğimle ilgili bir seçim yapma noktasına gelmiştim. Aile serveti tek vâris olarak bana kalıp da hiç çalışmadan yaşayacağım bir bağımsızlığı, hem de isteklerimi geniş bir yelpazede, hatta lükse varan ölçülerde gerçekleştirecek biçimde garanti ettiği sırada yapmak üzere olduğum bu seçim, aile ilişkilerimiz sayesinde ve benim yükselme hırsından uzak, daha ziyade maneviyata dönük yaşama eğilimime bakıldığında bir devlet hizmetinden yana olacaktı muhtemelen. Hırs dürtüsüne hiçbir zaman sahip olmamıştım zaten; ben de önce birkaç sene yaşamı karşıdan izleyip kendime bir etkinlik alanı seçme çekimini hissedene kadar beklemeye karar verdim. Fakat bu izleme ve bekleme durumundan öteye geçemedim, çünkü olağandışı bir tutkum olmadığından isteklerimin dar çerçevesinde her şeyi elde ediyordum; zarif ve haz dolu Viyana kenti, başka hiçbir kentte mümkün olmayacak biçimde gezintilere çıkmayı, hiçbir şey yapmadan izlemeyi, şık giyinmeyi neredeyse sanatsal anlamda bir bütünlenme, bir yaşam biçimi haline getirdiğinden bana gerçek bir uğraş edinme niyetimi tümüyle unutturdu. Soylu, varlıklı, zarif, yakışıklı ve üstelik herhangi bir hırsı olmayan genç bir erkeğin tüm doyumlarına sahiptim, ava çıkmanın ve kumar oyunlarının tehlikesiz heyecanı, gezintilerin ve yolculukların getirdiği sürekli tazelenme hayatımda eksik değildi; ben de çok geçmeden bu sınırları belli yaşam tarzını bilgece bir özen ve ustalıkla geliş-

tirmeye başladım. Nadir kadehler toplamamın, evimin dekorasyonunda özel bir tarzdaki barok İtalyan gravürleri, Canaletto stili oymabaskı manzara resimleri kullanmamın nedeni, içimdeki tutkudan ziyade, rahat bir meşgaleyle bir iç bütünlük sağlamaktan ve bilgi edinmekten duyduğum sevinçti; bunları antikacılardan toplamak veya müzayedelerde ele geçirmek avlanmanın verdiğine benzeyen, ama tehlikeden uzak bir heyecan yaşatıyordu bana. İlgi duyduğum için ve her zaman zevkle yaptığım bazı şeyler vardı, iyi müzik dinlemekten ve ressamlarımızın atölyelerine uğramaktan hoşlanıyordum. Kadınlar karşısında da başarısız olduğum söylenemezdi, bir şekilde iç dünyamdaki aylaklığa işaret eden gizli biriktiricilik tutkusuyla bu konuda da pek çok anmaya değer ve paha biçilmez yaşanmışlık biriktirdim, hatta sıradan bir merakın ötesinde uzmanca birikime sahip biri haline geldim. Bütün olarak baktığımda günümü hoş bir şekilde dolduran ve zengin bir varoluş duygusu veren çok şey yaşadım. Aynı zamanda hem hareketli yaşanan hem de hiçbir sarsıntıya yer olmayan, gençliğe özgü bu rahat ve hoş atmosferi giderek daha fazla sevmeye başladım; neredeyse yeni hiçbir şey istemeden, çünkü dinginlik içinde geçen hayatımda gerçek bir sevince dönüşebilecek çok az şey vardı. Zevkle seçilmiş bir kravat bile beni hoşnut edebiliyordu, güzel bir kitap, bir araba gezintisi veya çekici bir kadınla geçirdiğim birkaç saatten sonsuz bir mutluluk duyabiliyordum. İngilizlere özgü kusursuz dikilmiş bir takım elbisenin toplum içinde hiçbir biçimde göze batmayışı gibi benim varoluş biçimimde de dikkat çekici hiçbir şey yoktu ve en çok hoşuma giden yanı da buydu. Sanırım hoş bir insan olarak algılanıyordum; sevilen, birlikte vakit geçirmekten hoşlanılan biriydim ve beni tanıyanların çoğu mutlu bir insan olduğumu söylerlerdi.

Şu anda tekrar somutlaştırmaya çalıştığım, o zamanlar olduğum kişinin de kendisini, başkalarının inandığı gibi mutlu bir insan olarak kabul edip etmemiş olduğunu ise artık bilmiyorum, çünkü şimdi o maceradan tüm duygularımla çok daha dolu ve tatminkâr bir anlam beklerken geçmişe dönük her türlü değerlendirme bana olanaksız görünüyor. Fakat neredeyse tüm isteklerimin yerine geldiği ve yaşam karşısındaki beklentilerimin karşılıksız kalmadığı o dönemde kendimi hiçbir biçimde mutsuz hissetmemiş olduğumu da kesinlikle söyleyebilirim. Ne var ki kaderin tüm beklentilerimi yerine getirmesi ve benim de bunun ötesinde hiçbir şey talep etmeyişim bir alışkanlık haline geldiğinden bu hal giderek yaşamımda bir heyecan eksikliğine ve cansızlaşmaya yol açtı. O dönemde bazı yarı farkındalık anlarında bilincine tam varmadan içimde özlemini çektiğim şey arzulardan ziyade, arzulama arzusuydu; daha güçlü, daha bağımsız, daha tutkulu, daha doyumsuz istek duyma, daha yoğun yaşama, belki de acı çekme ihtiyacıydı. Fazlasıyla aklı başında bir yöntemle varoluşumdan bütün çelişkileri uzaklaştırmıştım ve bu çelişki yokluğu canlılığımı söndürüyordu. İsteklerimin giderek daha da azaldığını ve zayıfladığını, duygularıma bir tür donukluğun yerleştiğini görüyordum; belki de en iyisi şöyle ifade edecek olursam, bir tür ruhsal iktidarsızlık ve yaşamda tutkuyla yer alabilme yetersizliği hissettiğimi söyleyebilirim. Bu eksikliğimi önce küçük işaretlerden fark ettim. Tiyatrolardaki ve salonlardaki bazı sansasyonel toplantılara katılmayı giderek daha sıklıkla ihmal ettiğimi, övgüyle söz edilen kitapları ısmarlayıp sonra da haftalarca hiç dokunmadan yazı masamın üzerinde bıraktığımı gördüm; gerçi mekanik bir biçimde merak duyduğum şeyleri toplamaya, kadeh ve antika satın almaya devam ediyordum, ama onları düzenlemekten vazgeçmiştim ve bazen uzun zamandır peşinde olduğum

nadir bir parçayı beklenmedik bir anda ele geçirdiğimde bile doğru dürüst sevinmiyordum.

Fakat ruhsal diriliğimdeki bu ağır gerileme ve değişimin bilincine ancak hâlâ gayet iyi hatırladığım belli bir olaydan sonra vardım. Yine hiçbir yeniliğin harekete geçirip canlandıramadığı bu tuhaf uyuşukluk nedeniyle olsa gerek, o yazı Viyana'da geçiriyordum ki, bir hanımın kaplıca otellerinden birinden gönderilmiş mektubu geldi, aramızda üç yıldan beri yakın bir ilişki vardı, hatta samimi bir biçimde onu sevdiğimi söyleyebilirdim. Bana yazdığı heyecan dolu on dört sayfa boyunca orada geçirdiği son haftalarda kendisine çok şey ifade eden, hatta her şeyi haline gelen bir adamla tanıştığını, sonbaharda evleneceklerini ve aramızdaki ilişkinin bitmesi gerektiğini anlatmıştı. Benimle birlikte olduğu zamanı pişmanlık duymadan, hatta mutlulukla hatırlıyordu, yeni bir evliliğe adım atarken benimle ilgili anıları, geçmişte bıraktığı yaşamın en hoş anıları olarak kalacaktı ve bu ani kararından ötürü onu bağışlayacağımı umut ediyordu. Heyecan yüklü mektup bu yansız açıklamadan sonra son derece dokunaklı yeminlere ve antlara geçiyordu, ona gücenmemeliydim ve bu ani vazgeçiş beni üzmemeliydi, onu bana geri dönmesi için zorlamamalı veya kendime zarar verecek bir aptallık yapmamalıydım. Giderek daha hararetlenen satırlar birbirini izliyordu: Daha iyi birinde teselli bulacağımı umuyor ve bu mektubu nasıl karşılayacağım konusunda endişeli olduğundan ona hemen yazmamı istiyordu. Ayrıca mektubun sonuna ek olarak kurşunkalemle alelacele şunlar yazılmıştı: "Bir budalalık yapma, beni anla, beni bağışla!" Bu mektubu önce aldığım haberden duyduğum şaşkınlıkla okudum, sonra sayfaları biraz karıştırıp ikinci bir kez, bu defa biraz utanarak okudum ve bilincine vardıkça içimi bir korku kapladı. Çünkü içimde, sevgilimin anlaşılır biçimde ön-

gördüğü bütün o güçlü ve doğal duygulardan hiçbirinin bir belirtisi dahi uyanmamıştı. Yaptığı açıklama bana acı vermemişti, ona gücenmemiştim, hele kendime veya ona şiddet uygulamayı bir an olsun aklımdan geçirmemiştim; içimdeki bu duygusal soğuma o kadar tuhaftı ki, beni korkutmamıştı bile. Yıllar boyunca hayatıma eşlik etmiş olan, yumuşak, sıcak bedeni bedenime değerek, soluklarımız birbirine karışarak uzun geceler geçirmiş olduğum bir kadın benden kopuyordu ve içimde hiçbir kıpırtı uyanmıyordu; olanlara karşı çıkmıyor veya onu geri döndürmeye çalışmıyordum; bu kadının sağlıklı içgüdüsüyle gerçek bir insandan beklediği olağan duygulardan hiçbiri içimde uyanmamıştı. O an içimdeki bu donuklaşma sürecinin ne kadar ilerlemiş olduğunu birden görüverdim – hiçbir yere tutunmadan, hiçbir yerde köklenmeden, akan suyun üzerinde kayar gibi yaşıyordum ve bu soğuklukta ölü, cesedimsi bir yan olduğunu gayet iyi biliyordum; gerçi henüz çürümenin kötü kokan soluğu hissedilmiyordu, ama umarsız bir donukluk, acımasız, soğuk bir duygusuzluk yerleşmiş, yani bedensel anlamda gerçek ölümün ve çürümenin dışarıdan da görüldüğü aşamanın eşiğine gelmiştim.

Bu olaydan sonra kendimi ve içimdeki bu tuhaf duygusal donukluğu bir hastanın hastalığını izlemesi gibi dikkatle gözlemlemeye başladım. Kısa bir zaman sonra bir arkadaşım öldü ve ben tabutunun peşinden yürürken, çocukluğumdan beri yakın olduğum bu insanı sonsuza kadar kaybettikten sonra içimde bir keder var mı, herhangi bir duygu yüzeye çıktı mı diye kendimi dinledim. Fakat hiçbir kıpırtı yoktu ve ben kendimi, ışığın hiçbir zaman içinde kalmadan geçip gittiği camdan bir nesne gibi hissettim. Bu olayda ve diğer benzer durumlarda kendimi ne kadar bir şeyler hissetmeye zorlasam, hatta mantıklı nedenler öne sürerek duygularımı harekete geçirmeye ça-

lışsam da içimdeki o donukluktan bir yanıt gelmiyordu. Beni bırakan insanlar, gelen ve giden kadınlar oldu, her defasında odada oturmuş camın dışındaki yağmuru seyreden biri gibi hissettim kendimi; doğrudan yakınımda olan şeylerle bile aramda camdan bir duvar vardı ve kendi irademle onu yıkacak gücü bulamıyordum.

Bu halimi açıkça görmüş olmam bile içimde gerçek bir huzursuzluk uyandırmadı, çünkü zaten söylediğim gibi doğrudan kendimi ilgilendiren şeylere karşı bile büyük bir kayıtsızlık içindeydim. Acı çekmek için bile yetersizdim. Nasıl ki bir erkeğin cinsel iktidarsızlığı ancak bir kadınla sevişeceği anda belli olursa, bu duygu bozukluğunun da dışarıdan bakıldığında anlaşılmaması bana yetiyordu. Toplum içinde olduğum zamanlarda da hayranlığımı ifade ederken yapay bir heyecan sergileyip etkileyici şeyleri abartarak içimin ne kadar hissiz ve kayıtsız olduğunu gizlemek için bir anlamda gösteri yapıyordum. Dışarıdan bakıldığında bir yön değişikliği yapmadan eski rahat ve sorunsuz hayatımı sürmeye devam ediyordum; haftalar ve aylar fark ettirmeden geçip gidiyor, usulca yıllara dönüşerek ağırlaşıyorlardı. Bir sabah aynada şakaklarıma düşen ilk kırlarla karşılaştım ve gençliğimin artık beni bırakmaya hazırlandığını anladım. Fakat başkalarının gençlik dedikleri şey benden çoktan geçip gitmişti zaten. Böylece bu vedalaşmayı da özel bir acı duymadan atlattım, çünkü kendi gençliğimi bile yeterince sevmiyordum. Duygusal donukluğum kendime karşı da geçerliydi.

İçimdeki bu kıpırtısızlıkla hayatım giderek tekdüzeleşti, uğraşlarımın ve olayların çeşitliliğine rağmen günler öne çıkan bir şey olmadan peş peşe diziliyor, bir ağacın yaprakları gibi yeşeriyor ve sararıp gidiyorlardı. Sırf kendim için bir kez daha canlandırmak istediğim o yegâne gün de herhangi sıra dışı bir şey olmadan, içimde bir önsezi hissetmeden gayet sıradan bir şekilde başladı. O gün,

yani 7 Haziran 1913 günü, ben bilincine varmadan içimde varlığını sürdüren okul zamanından, çocukluğumdan kalma bir pazar günü duygusuyla geç kalkmış, banyomu yapmış, gazeteleri okumuş ve biraz kitap karıştırmıştım. Sonra davetkârca odama dolan sıcak yaz gününün çekiciliğine kapılarak dolaşmaya çıktım, alışkanlığım olduğu üzere arkadaşlarla ve tanıdıklarla selamlaşa selamlaşa Graben Bulvarı'ndan geçtim, bazılarıyla ayaküstü sohbet ettim ve sonra arkadaşlarla öğle yemeği yedik. Öğle sonrası için herhangi bir söz vermekten kaçınmıştım, çünkü pazar günleri, tamamen keyfimin, tesadüflerin veya anında verilmiş kararların akışına göre geçireceğim planlanmamış birkaç boş saatim olmasını özellikle severim. Arkadaşlarımdan ayrıldıktan sonra Ring Caddesi'nden geçerken yaz başının renkliliğiyle süslenmiş güneşli kentin güzelliği çok hoşuma gitti. Herkes neşe içindeydi, insanlar sokaktaki pazar günü canlılığıyla coşmuş gibiydiler, dikkatimi çeken pek çok şey oldu, özellikle de caddenin ortasındaki şeritte yükselen ağaçların gür ve taze yeşili. Burası her gün geçtiğim bir yer olmasına rağmen bu pazar günü kalabalığını birden bir mucize gibi algıladım ve elimde olmadan içim yeşillik, aydınlık, canlılık özlemiyle doldu. Aklıma biraz da merakla Prater geldi; şimdi ilkbahar biter, yaz başlarken oradaki ulu ağaçlar, arabaların vızır vızır geçtiği anacaddenin iki yanında devasa yeşil nöbetçiler gibi yükseliyor ve aralarından geçen şık giyimli insanlara beyaz çiçeklerini uzatıyor olmalıydılar. En sıradan isteğimi bile hemen gerçekleştirme alışkanlığımla, önüme çıkan ilk faytonu durdurarak beni Prater'e götürmesini istedim. "Yarışlara, değil mi beyefendi?" diye saygılı bir rahatlıkla karşılık verdi sürücü. O pazar çok rağbet gören bir yarışın yapılacağını ancak o zaman hatırladım, Viyana'nın bütün kalburüstü tabakasının bir araya geleceği bir derbiydi bu. Arabaya binerken, ne tu-

haf, diye düşündüm, daha birkaç yıl önce böyle bir günü kaçırmam veya unutmam kesinlikle mümkün değildi! Ve yaralı birinin her hareket edişinde yarasını hissetmesi gibi, bu unutkanlığım da bana kapılmış olduğum duygusal donukluğu hatırlattı yeniden.

Vardığımızda anacadde oldukça boştu, yarış çoktan başlamış olmalıydı, çünkü yolu her zaman ihtişamla dolduran araba kalabalığı görünmüyor, sadece ara sıra bir fayton görünmez bir şeyi kaçırmışçasına atların nallarını takırdatarak geçip gidiyordu. Arabacı oturduğu yerde bana doğru dönerek hızlanmasını ister miyim diye sorunca sakin sürmesini söyledim, çünkü geç kalmak gibi bir kaygım yoktu. Zamanında varmayı önemseyemeyecek kadar çok yarış ve yarış izleyen insan görmüştüm; mavi havanın denizin bir geminin bordasından yumuşak hışırtılarla yükselişi gibi bedenimi kucaklayışını hissetmek, huzur içinde gür yapraklı, güzel kestane ağaçlarını, okşayıcı ılık rüzgârın ara sıra kopan birkaç çiçekle oynayıp uçuşturduktan sonra onları yola kar gibi bembeyaz yağdırışını seyretmek benim heyecansız halime daha uygundu. Kendimi arabanın içinde öylece salınmaya bırakmak, gözlerim kapalı ilkbaharı duyumsamak, hiçbir çaba harcamadan kanatlanmış gibi bir yerden bir yere taşındığımı hissetmek hoş bir duyguydu; araba Freudenau'da girişin önünde durduğunda neredeyse üzüldüm. Geri dönmeyi, o okşayıcı yaz gününün kollarında salınmaya devam etmeyi yeğlerdim aslında. Fakat bunun için geç kalmıştım artık, araba yarış alanının önünde durmuştu bile. Boğuk bir uğultu bizi karşıladı. Dalgalanan kalabalığı görmesem de çıkardığı ses tribün basamaklarının arkasından bir deniz gibi kabarıyordu. Aklıma ister istemez Ostende geldi, düzlükteki kentin küçük yan sokaklarından sahildeki gezi yoluna çıkarken dalgalarla kabaran denizin gri köpüklü yüzeyini görmeden önce tuzlu rüzgârın sert ıs-

lığını duyar, boğuk bir uğultu işitirsiniz. Pistte şu sırada yeni bir yarış başlamış olmalıydı, fakat atların şimdi herhalde yıldırım gibi geçtikleri çimenlikle aramda, seyircilerin ve binicilerin içteki bir fırtınayla salınır gibi hareket eden renkli ve uğultulu kalabalığı vardı. Yarışı göremesem de heyecanın yükselişinden her aşamasını hissedebiliyordum. Biniciler çoktan start almış, artık birbirlerinden kopmuş ve birkaçı öne çıkmak için mücadele ediyor olmalıydı, çünkü koşunun benim için görünmez olan akışını izleyen kalabalıktan çığlıklar ve heyecanlı nidalar yükselmeye başlamıştı. Başların yönünden ve eğiminden atların çayırın uzunlamasına tarafındaki dönemece varmış olduklarını anladım, çünkü bütün o karmaşa içindeki kalabalık tek bir boyun gibi benim için görünmez olan bir noktaya doğru dönmüştü ve ezilip birbirine karışan binlerce ses tek bir gırtlaktan çıkarcasına köpüren dalgalar gibi yükseliyordu. Ve bu uğultu kabararak yukarıda kayıtsızca uzanan mavi göğe kadar bütün alanı doldurdu. Etrafımdaki birkaç yüze baktım. İçlerinde bir kasılma olmuşçasına çarpılmışlardı, gözler sabit ve kıvılcımlı, dudaklar sımsıkı kapalıydı, çeneler öne fırlamış, burun delikleri atlarınki gibi kıpır kıpırdı. Ben ayık olduğumdan, onların bu çılgınca taşkınlıklarını hem komik hem de dehşet verici buluyordum. Yanımda bir sandalyenin üzerine çıkmış şık giyimli bir adam vardı, yüz hatları normalde güzeldi herhalde, ama şimdi içine şeytan girmişçesine gerilmişti, bastonunu kamçı gibi havada sallarken bedeniyle de ata biner gibi hareketler yapıyordu ve bunu izlemek çok komikti. Sandalyenin üzerinde topuklarını üzengideymiş gibi indirip kaldırıyordu, sağ eliyle bastonu kamçı gibi kullanmaya devam ederken sol elinde tuttuğu beyaz bir kâğıdı bumburuşuk etmişti. Bu kâğıtlardan giderek daha fazlası etrafta uçuşmaya başladı, kalabalığın uğultulu boz dalgalarının üzerine köpük gibi

dağıldılar. Şimdi dönemeçte birkaç at birbirine çok yaklaşmış olmalıydı, çünkü uğultunun içinden birden dört isim kopup çıktı; birkaç gruba ayrılan izleyici bu isimleri savaş çığlığı gibi haykırıyordu ve bu çığlıklar kendilerini kaptırdıkları çılgınlığı biraz olsun hafifletiyor gibiydi.

Ben bu çılgınlığın ortasında fırtınalı denizdeki bir kaya gibi soğuk ve kıpırtısız duruyordum ve o an neler hissetmiş olduğumu şimdi bile tam olarak söyleyebilirim. Elbette öncelikle bu tuhaf hareketlerin gülünçlüğü ve taşkınlığın bayağılığı karşısında duyduğum küçümseme vardı, ama kendime itiraf etmekten hiç hoşlanmadığım başka bir şey ise karşımda gördüğüm bu fanatizmdeki hayata yönelen hararetli tutkuyu, böylesi bir heyecanı kıskanmış olmamdı. Benim böyle bir heyecana kapılmam, bu ateşi hissetmem, hararetimin bu kadar yükselmesi, elimde olmadan sesimin değişmesi için ne olması gerekirdi acaba? Sahip olmanın beni bu kadar heyecanlandıracağı herhangi bir zenginlik, beni bu denli çekebilecek herhangi bir kadın düşünemiyordum, beni duygularımın donukluğundan kurtarıp böyle bir ateşe atacak hiçbir şey aklıma gelmiyordu. Birisi üzerime aniden bir tabanca çevirse yüreğim etrafımdaki bunca insanın yüreğinin bir avuç para için attığı kadar atmazdı. Fakat şu an atlardan biri hedefe çok yaklaşmış olmalıydı, çünkü kalabalığın içinden gergin bir yay gibi yükselen binlerce sesi, giderek tizleşen ve bir anda sönüp dağılan tek bir çığlık halinde birleştiren tek bir isim duyuluyordu artık. Müzik başlamış, kalabalık birden dağılmıştı. Bir tur bitmiş, bir yarış sonuçlanmış, gerilim yerini dalgalanan gevşek bir hareketliliğe bırakmıştı. Daha az önce ateşli bir tutku yumağı halinde olan kitle, tek tek yürüyen, gülen, konuşan insanlar halinde çözülmüştü. Coşkunluğun çılgın maskesi düşmüş, ardından yine dingin yüzler ortaya çıkmıştı, yarışın insanları birkaç saniye boyunca tek bir

kor kütlesi halinde birleştirmiş olan kargaşası bitmişti, herkes tekrar sosyalleşerek gruplar halinde bir araya geliyor veya dağılıyordu. Tanıdıklar selamlaşıyor, yabancı olanlar birbirlerini serinkanlı bir nezaketle izleyerek inceliyorlardı. Kadınlar birbirlerinin yeni tuvaletlerini gözden geçiriyor, erkekler hayranlıkla onları seyrediyordu; kayıtsız insanların asıl meşgalesi olan o sosyal ilgi tekrar yeşermeye başlamıştı; insanlar birbirlerini arıyor, geleni gelmeyeni ayırt etmeye, şıklık düzeylerini saptamaya çalışıyorlardı. Kapılmış oldukları sarhoşluk dağılır dağılmaz, bir araya gelmelerinin asıl nedeninin yarışların kendisi mi, yoksa aralardaki bu piyasaya çıkma hali mi olduğunu unutuvermişlerdi.

Ben de bu hoş karmaşanın içine karıştım, hal hatır sordum, soranlara teşekkür ettim, rengârenk kalabalığı sarmalayan parfüm ve zarafet kokusunu mutlulukla içime çektim –burası benim ortamımdı sonuçta–, Prater'in ağaçlıklarından ve yaz güneşinin ısıttığı ormandan ara sıra dalgalarını aramıza göndererek kadınların üzerindeki beyaz muslinlere şehvetle oynarcasına dokunan hafif meltemi hissetmekten daha da büyük bir mutluluk duydum. Birkaç tanıdık benimle sohbet etmek istedi, güzel oyuncu Diane bir locadan davetkârca el salladı, fakat hiçbirine karşılık vermedim. Bugün bu sosyetik insanlarla konuşmak hiç ilgimi çekmiyordu, bir ayna gibi bana kendimi yansıtmalarından sıkılıyordum, sadece bu gösteriyi, ilerleyen zamanı dolduran o şehvetli heyecanı izlemek istiyordum, çünkü kayıtsız kalan için başkalarının uyarılmışlığı en hoş izlencedir. Önümden birkaç güzel kadın geçti, ince kumaşın altında her adımda titreyen göğüslerine cüretkârca, fakat içten bir hayranlık duymadan bakarken kendilerini böyle küstahça çıplaklaştırılmış ve küçümsenmiş hissettiklerinde sergiledikleri sıkıntı ve haz karışımı utangaçlık karşısında içimden güldüm.

Aslında onları çekici bulduğum yoktu, ama öyleymiş gibi yapmak, akıllarından geçirdikleriyle oynamak beni eğlendiriyor, bedenlerine dokunma duygusunun verdiği hazzı, gözlerindeki manyetik titreşimi hissetmek hoşuma gidiyordu, çünkü duygusal anlamda soğuk insanların tümünde olduğu gibi benim erotik hazzım da, aslında kendim heyecanlanmak yerine başkalarını heyecanlandırmaya, başkalarını uyarmaya bağlıydı. Gerçek anlamda arzulamayı değil, sadece kadınların varlığıyla oluşan o sıcak esintide şehveti hissetmeyi seviyordum; heyecanlanmayı değil, sadece ilhamını seviyordum. Böylece üzerime yönelen bakışları tenis topu rahatlığıyla geri göndererek, dokunmaksızın haz alarak, kadınlara hissetmeden dokunarak, içimde sadece bu oyunun verdiği belli belirsiz şehvet duygusunun sıcaklığını hissederek dolaşmaya devam ettim.

Fakat bir süre sonra bundan da sıkıldım. Karşılaştığım insanlar hep aynılarıydı; yüzlerini de, jestlerini de artık ezbere biliyordum. Yakınımda boş bir sandalye vardı. Oturdum. Etraftaki gruplarda yeni bir hareketlenme başladı, gelip geçenler daha bir telaşla kaynaşıyor, bazen çarpışıyorlardı; belli ki yeni bir yarış başlamak üzereydi. Ben yine rahatımı bozmadım, gevşek ve biraz da dalgın bir halde sigaramın dumanını savurarak oturmaya devam ettim, duman beyaz dönemeçlerle göğe doğru yükselirken seyrelip ilkbahar mavisinin içinde dağılıyordu. Hayatımı bugün bile hâlâ etkileyen o yegâne olay, o olağanüstü deneyim işte o sırada gerçekleşti. Saatini bile dakikası dakikasına söyleyebilirim, çünkü tesadüfen o sırada saate baktım. Bir an üst üste gelen akreple yelkovanın hareketini avare bir merakla izledim. 7 Haziran 1913 günü öğle sonrasında saat üçü on altı geçiyordu. Ben kendimi bu çocuksu ve gülünç gözleme kaptırmış, elimde sigaram saatin beyaz kadranına bakarken hemen

arkamda bir kadının yüksek sesle güldüğünü duydum; kadınlarda çok sevdiğim, şehvetin ateşli bağrından heyecan ve hararetle kopan o taşkın ve çıngıraklı kahkahalardandı. İçgüdüsel olarak hemen o yana dönmek ve ışıltılı beyaz bir taşı bulanık, çamurlu bir havuza atar gibi şehvetini böylesine küstahça benim aylak düşlerimin ortasına savuran bu kadını görmek istemiştim ki, kendimi tuttum. Zihinde geçen oyunlardan; küçük, zararsız psikolojik deneylerden aldığım tuhaf haz beni durdurdu. Bu kahkahayı atan kadını hemen görmek istemiyordum, hazza bir tür hazırlık olarak hayal gücümü bu kadınla meşgul etmek, onu hayalimde canlandırmak, kahkahasının etrafına bir yüz, bir ağız, bir boyun ve göğüsler yerleştirmek, yaşayan, nefes alan bir kadın kurgulamak daha çekiciydi.

Arkamda, hemen yanı başımda durduğu belliydi. Kahkaha tekrar konuşmaya dönüşmüştü. Merakla kulak kabarttım. Hafif bir Macar aksanı, seslileri şarkı söyler gibi yayarak çok hızlı ve hareketli bir konuşma tarzı vardı. Şimdi bu sözcüklerin üzerine bir görüntü örmek ve bu hayali görüntüyü olabildiğince ayrıntılı tasarlamak çok hoşuma gidecekti. Ona koyu renk saçlar ve koyu renk gözler, şehvetli dolgun dudaklar, beyaz güçlü dişler, küçük, ince ama titreşen kanatları keskin hatlı bir burun verdim. Sol yanağına bir yapma ben, eline de gülerken hafif hafif baldırlarına dokundurduğu bir binici kamçısı yerleştirdim. Kadın konuşmaya devam ediyordu ve her sözcüğü hayalimde hızla oluşturduğum görüntüye yeni bir ayrıntı ekliyordu: Kız çocuğu gibi dar bir göğüs tahtası, koyu yeşil bir elbise, üzerinde eğik takılmış pırlantalı bir broş, beyaz şeritli açık renk bir şapka. Görüntü giderek belirginleşti, arkamda duran bu yabancı kadını artık gözbebeğimin içindeki ışıklı bir tabakada yansır gibi görüyordum. Fakat dönüp bakmak yerine bu düş-

sel oyunun heyecanını daha da yükseltmek istiyordum. Bu cüretkârca hayallerin içine hafif bir haz serpintisi de karıştı, arkama dönüp ona baktığımda karşıma çıkacak olan görüntünün zihnimde canlandırdığım görüntüyle çakışacağından duyduğum güvenle gözlerimi yumdum.

O anda öne doğru bir adım attı. Elimde olmadan gözlerimi açtım ve içimi bir öfke kapladı. Tamamen yanılmıştım, her şeyiyle farklıydı, hayalimde oluşturduğum görüntüyle taban tabana zıttı. Üzerinde yeşil değil, beyaz bir elbise vardı, ince değil dolgun ve geniş kalçalıydı, yuvarlak yanaklarının hiçbir yerinde hayal ettiğim beni göremedim, kask biçimli şapkasının altından da siyah değil, kızılımsı sarı saçlar ışıldıyordu. Benim hayal ettiğim özelliklerin hiçbirinin bu görüntüyle alakası yoktu; fakat ben psikolojik tahminlerimin boşa çıkması karşısında kapıldığım budalaca kibirle ne kadar görmezden gelsem de kadın güzeldi, meydan okurcasına güzeldi. Ona neredeyse düşmanlıkla baktım. Fakat hem diri hem de yumuşacık dolgunluğuyla talepkâr bir cazibesi olan bu kadından yayılan güçlü ve kösnül çekimi; baş döndürücü, hayvansı etkiyi, içimdeki direnen yan bile algılıyordu. Şimdi yüksek sesle gülüyordu yine, beyaz dişleri ortaya çıkmıştı ve ben bu ateşli, kösnül kahkahanın bedeninin dolgunluğuyla uyum içinde olduğunu kabul etmek zorunda kaldım; kadının her şeyi öylesine belirgin ve meydan okuyucuydu ki, göğüslerinin yuvarlaklığı, gülerken öne çıkan çenesi, delici bakışları, kemerli burnu, şemsiyesini sıkıca yere bastırışı. Burada dişilik unsuru, o ilksel güç, bilinçli, yoğun bir çağrı, ete kemiğe bürünmüş bir şehvet sinyali söz konusuydu. Kadının yanında onunla içine düşercesine konuşan şık, ama silik denebilecek bir subay vardı. Kadın onu dinliyor, gülümsüyor, kahkaha atıyor, karşı çıkıyordu, ama bütün bunların hepsi önemsizdi, çünkü aynı zamanda bakışlarıyla her yanı tarıyor,

burun delikleri her yana doğru titreşiyor, kadın adeta her şeyi birden kavrıyordu. Gelip geçen herkesin ve oradaki erkek kitlesinin tümünün ilgisini, gülümseyişlerini, bakışlarını üzerine çekmekteydi. Bakışları sürekli etrafta dolaşıyordu, kâh tribünleri tararken birden bir tanıdık görüp seviniyor veya bir selama karşılık veriyordu, kâh bir yandan subaya sürekli gülümseyerek cilveyle onu dinlerken sağına soluna bakınıyordu. Subayın arkasında ve görüş alanının dışında kaldığım için henüz bakışlarının dokunmadığı bir tek ben kalmıştım. Buna öfkelendim. Ayağa kalktım, ama beni görmedi. Biraz daha yaklaştım, şimdi de bakışlarını tekrar tribünlere çevirmişti. O zaman kararlı bir şekilde yanına gittim, şapkamı hafifçe kaldırarak refakatçisini selamladım ve sandalyemi ona sundum. Şaşırarak bana baktı, gözlerinde bir ışıltı dolaştı, dudakları tatlı bir gülümseyişle büküldü. Sonra kısaca teşekkür ederek sandalyeyi aldı, ama oturmadı. Sadece bileğinin açıkta kaldığı dolgun kolunu rahatça sandalyenin arkalığına dayamakla yetinerek bedenine verdiği bu eğimle hatlarını daha belirgin olarak sergiledi.

Yanlış tahminlerim yüzünden duyduğum öfkeyi çoktan unutmuştum, o an sadece bu kadınla bir oyuna girmenin çekimini hissediyordum. Biraz geriye çekilerek tribünün duvarına yaslandım, buradan onu rahatça ve dikkat çekmeden görebiliyordum, bastonuma yaslanarak gözlerimi onun gözlerine diktim. Bunu fark etti, benim bulunduğum yere doğru tamamen rastlantıyla olmuş gibi davranarak hafifçe döndü, bana direnç göstermedi, bakışlarıma ara sıra karşılık verdi, ama gelişigüzel bir tavırla. Bakışları sürekli hareket halindeydi, her şeye dokunuyor, ama hiçbir şeyi sıkıca kavramıyorlardı – gözlerindeki kara ışıltılı gülücükler sadece bana mıydı, yoksa herkes için geçerli miydi? Bu anlaşılmıyordu ve beni uyaran da bu belirsizlikti. Bir işaret feneri gibi belli aralıklar-

la beni tarayan bakışları vaatlerle dolu gibiydi, fakat aynı çelik pırıltılı gözbebekleri, üzerlerine ilişen diğer bütün bakışları da hiçbir seçim yapmadan, sadece oyun sevinciyle, ama öncelikle de subayla sürdürdüğü sohbete olan ilgisini bir an olsun yitirmeden karşılıyordu. Bu tutkulu bakışlarda göz kamaştıran bir küstahlık, bir cilve ustalığı ya da taşkın bir kösnüllük vardı. Elimde olmadan ona doğru bir adım attım, onun soğukkanlı pervasızlığı bana da geçmişti. Artık gözlerine bakmıyor, onu uzmanca tepeden tırnağa yokluyor, bakışlarımla giysilerini parçalayıp çıplaklığını hissediyordum. Hiçbir huzursuzluk belirtisi göstermeden bakışlarımı izledi, dudaklarının kıyısında bir gülümsemeyle subayı dinliyordu, ama bu kendinden emin gülümsemeden benim niyetimi tartmakta olduğunu anladım. Tam beyaz elbisesinin altından görünen küçük ve zarif ayağına baktığım anda o da bakışlarını giysisini gözden geçirir gibi kayıtsızca bir edayla aşağıya doğru kaydırdı. Bir an sonra, sanki tesadüfen yapar gibi ayağını kaldırarak ona vermiş olduğum sandalyenin ilk basamağına dayadı, öyle ki dizlerine varıncaya kadar çorapları göründü, fakat aynı anda da sohbet arkadaşına yönelttiği gülümsemeye bir ironi veya bir sinsilik karışmaya başladı. Belli ki o da, aynı benim yaptığım gibi umursamazca benimle oynuyordu ve tekniğinin rafineliği karşısında nefret dolu bir hayranlık duymaktan kendimi alıkoyamadım; çünkü sahte bir gizlilikle bedeninin şehvetini sunarken aynı zamanda da gururunun okşandığını belli ederek kendini sohbet arkadaşının fısıltılarına veriyor ve oyunu ikili oynuyordu. Aslında öfkelenmiştim, çünkü kendi bilinçli duygusuzluğumla arasında bir kan kardeşliği hissettiğim için bu hesaplı ve kötücül şehveti başkalarında görmekten nefret ederdim. Fakat yine de, belki hayranlıktan çok nefret duymakla birlikte uyarılmıştım. Küstahça biraz daha yaklaştım, onu bakışlarımla

kabaca sarmaladım. Açıkça sergilediğim bu tavırla ona, "Seni güzel yaratık, seni istiyorum," demekteydim ve elimde olmadan dudaklarım kıpırdamış olmalı, çünkü hafif bir küçümsemeyle başını çevirirken gülümsedi ve eteğini kapatarak ayağını örttü. Fakat bir an sonra ışıltılı kara gözbebekleri tekrar oradan oraya dolaşmaya başlamıştı. Aynı benim kadar kayıtsız ve bana denk olduğu, ikimizin de soğukkanlılıkla başkalarının tutkusuyla oynamaya alışkın olduğumuz ortadaydı, tutkumuz gerçek olmasa da seyretmek ve böyle yavan bir günde hararetli bir oyuna girmek güzeldi.

Kadının yüzündeki gerilim birden silindi, kıvılcımlanan ışıltısı soldu, az önce gülümsemekte olan dudağının kıyısında küçük bir öfke kıvrımı belirdi. Bakışlarının hedefini izledim: Giysileri üzerinden dökülen kısa boylu, şişman bir beyefendiydi, hızla kadına doğru yürüyordu ve heyecandan terlemiş olan yüzüyle alnını bir mendille silmekteydi. Aceleyle eğri takılmış şapkasının altından keli görünüyordu (şapkayı çıkarsa çıplak tepesinin üzerinde de iri ter damlalarının görüneceğini düşündüm ister istemez ve adam bana son derece itici geldi). Yüzüklü elinde koca bir fiş tomarı tutuyordu. Heyecandan resmen çatlayacak gibiydi, karısını hiç dikkate almadan yüksek sesle Macarca konuşarak subaya seslendi. Adamın fanatik bir bahis tutkunu, üst düzeyde bir at satıcısı olduğunu hemen anladım, onu kendinden geçirecek tek şey bahis oynamaktı, yüceliğin o ulvi ikamesiydi. Karısı şimdi bir uyarıda bulunmuş olmalıydı (adamın varlığından gözle görülür biçimde rahatsız olduğu ve güveninin sarsıldığı anlaşılıyordu), çünkü adam hemen şapkasını düzelttikten sonra neşeyle gülerek babacan bir şefkatle kadının omzuna birkaç kez hafifçe vurdu. Kadının kaşları öfkeyle kalktı, subayın yanında ve belki de benim karşımda sergilenen bu karı koca samimiyetinin canını sıktığı bel-

liydi. Adam özür diliyordu herhalde, subaya yine onun gülerek karşılık verdiği Macarca bir şeyler söyledi, fakat ardından tekrar sevecenlikle ve biraz da yaltaklanırcasına karısının kolunu tuttu. Kadının bizim karşımızda bu samimiyetten sıkıntı duyduğunu hissederek, alay ve tiksinti karışımı bir duyguyla aşağılanmasının keyfini çıkardım. Ne var ki hemen toparlandı ve zarafetle kocasının koluna yaslanırken bana doğru ironi dolu bir bakış gönderdi, sanki "Bak, bana sahip olan o, sen değilsin," der gibiydi. Bu bende hem öfke hem tiksinti uyandırdı. Ona böyle bayağı bir şişkonun karısıyla artık ilgilenmediğimi göstermek için sırtımı dönüp gitmek istedim. Ama cazibesi yine de çok güçlüydü. Kaldım.

O sırada başlangıç sinyalinin tiz sesi duyuldu ve bütün o sohbete dalmış, gevşemiş, dağılmış kitle bir anda tersyüz edilmiş gibi, büyük bir kargaşa içinde dört bir yandan bariyerlere doğru aktı. Bu akışa kapılıp gitmemek için biraz güç kullanmak zorunda kaldım, çünkü tam da bu kargaşanın içindeyken kadının yakınında kalmak istiyordum, belki anlamlı bir bakışma veya temas fırsatı çıkardı, şu anda ne olduğunu bilemediğim bir atak olanağı doğardı, bunları düşünerek telaşla dalgalanan kalabalığın ortasında kararlılıkla ona doğru ilerledim. Tam o anda şişman koca herhalde tribünde iyi bir yer kapmak amacıyla öne doğru hamle yaptı ve her ikimiz de başka bir grubun içinde sürüklenerek öyle şiddetli çarpıştık ki şapkası ve fişleri uçuşarak kırmızı, mavi, sarı ve beyaz kelebekler gibi yerdeki tozun içine dağıldı. Bir an gözlerini bana dikti. Refleks olarak özür dilemek istedim, ama nereden geldiğini bilmediğim bir kötülük duygusu dudaklarımı mühürledi; özür dilemek yerine ona sessiz, küstah ve tahkir edici bir meydan okumayla soğuk soğuk baktım. Adamın gözlerinde hırsla yükselen, fakat sonra ürkerek bastırdığı bir öfke bir anlığına pı-

rıldar gibi olduysa da benimkinin karşısında pes ederek çözüldü. Unutamayacağım ve neredeyse dokunaklı bir ürkeklikle bir saniye kadar gözlerimin içine baktı, sonra vazgeçti; ansızın fişlerini hatırlamış gibiydi, eğilerek şapkasını ve fişlerini toplamaya başladı. Bu arada kocasının kolunu bırakmış olan kadın gerilimden kızarmış yüzüyle ve gizlemediği bir öfkeyle gözlerinden yıldırımlar saçarak bana baktı ve ben bir tür haz duyarak beni oracıkta öldürmüş olmayı yeğleyeceğini gördüm. Fakat ben son derece serinkanlı ve kayıtsız bir tavırla orada durmayı sürdürerek hiçbir yardım girişiminde bulunmadan aşırı kilolu kocanın ayaklarımın dibinde nefesi sıkışarak eğilip fişlerini toplamasını izledim. Eğildiğinde yakası aşağı doğru iyice kaydı ve kızarmış boynundan geniş bir yağ tabakası sarktı, her hareketinde astımlı gibi soluk soluğa kalıyordu. Adamı böyle tıknefes bir halde görünce zihnimde ister istemez densiz ve itici bir görüntü canlandı, onu karısıyla evlilik yatağında baş başa hayal ettim ve bu görüntüden aldığım cesaretle öfkesini zor zapt eden kadının yüzüne karşı gülümsedim. Şimdi benzi atmış ve sabrı tükenmiş bir halde karşımda duruyordu, denetimini kaybetmişti – her şeye rağmen ondan gerçek, sahici bir duygu kopartabilmiştim sonunda: nefret ve dizginsiz öfke! Elimden gelse bu kötücül sahneyi sonsuza dek uzatırdım, adamın kendine eziyet çektirerek fişlerini tek tek toplamasını buz gibi bir hazla izledim. Muzip bir şeytan gırtlağıma çökmüş kıkırdayıp duruyor ve beni bir kahkaha patlatmaya zorluyordu sanki – bu kahkahayı koyuvermeyi veya o bıngıl bıngıl yumuşak et yığınını bastonumun ucuyla dürtüklemeyi çok isterdim. Şimdiye kadar kötülüğün beni, küstahça oynayan bu kadının alçalmasından aldığım zafer hazzındaki kadar ele geçirdiğini hiç hatırlamıyordum. Talihsiz adam sonunda bütün fişlerini toparlamayı başarmıştı anlaşılan, sadece

mavilerden biri fazla uzağa uçmuş ve ayaklarımın dibine kadar gelmişti. Adam nefes nefese arkasına dönüp miyop gözleriyle etrafına bakındı –monoklü ter damlacıklarıyla kaplı burnunun ucuna kadar kaymıştı– ve içimdeki haylazca ayaklanmış kötülük duygusuyla onun bu gülünç çabasını uzatmak için bu andan yararlandım. İçimdeki okullu oğlan ataklığına istemsizce boyun eğerek ayağımı çabucak uzatıp fişin üzerine bastım, şimdi ne kadar çabalarsa çabalasın ben onu aratmaya devam etmek istediğim sürece fişini bulamazdı. Gayretle aradı da aradı, sonra güçlükle soluk alarak renkli fişlerini saydı, bir tanesinin –bendekinin!– hâlâ eksik olduğu belliydi; tam kaynaşan kalabalığın ortasında tekrar aramaya başlamak üzereydi ki, karısı yüzünde kızgın bir ifadeyle benim kibirli yandan bakışımı görmezden gelerek ve öfkeli sabırsızlığını artık dizginleyemeyerek "Lajos!" diye buyurganca bağırdı birden. Adam trompetin sesini duymuş bir at gibi irkildi, aranarak bir kez daha yere baktı –sakladığım fiş tabanımın altını gıdıklıyordu sanki ve gülme isteğimi zor tutuyordum– ve sonra itaatle karısına doğru döndü, o da adamı aşikâr bir telaşla benden uzaklaştırarak gittikçe daha fazla kabaran kalabalığın içine çekti.

Ben ikisini izlemek için en ufak bir ihtiyaç duymadan geride kaldım. Bu hikâye benim için bitmiş, yaşadığım erotik gerilim duygusu neşeli bir rahatlamaya dönüşmüştü, bütün heyecanım dağılmış ve geriye, aniden bastıran kötücüllükle yaptığım başarılı şakanın verdiği sağlıklı bir doygunluktan başka bir şey kalmamıştı. Kendimden küstahça, neredeyse taşkın bir hoşnutluk duyuyordum. Ön taraflarda yığılma iyice artmıştı, heyecan dalgalanmaya başlamış ve kara, kirli, tek bir dalga halinde bariyere yüklenmişti, fakat ben bakmadım bile, artık sıkılmıştım. Tam öbür tarafa, Krieau'ya gitmeyi veya eve dönmeyi düşünüyordum ki, öne doğru bir adım atınca unutulmuş

bir halde yerde duran mavi fişi gördüm. Fişi yerden aldım ve parmaklarımın arasında çevirerek onu ne yapacağıma karar veremeden baktım. Aklımdan belli belirsiz onu "Lajos"a geri verme fikri geçti, bu karısıyla tanışmak için mükemmel bir vesile olurdu, fakat kadına artık hiçbir ilgi duymadığımı, bu maceranın içimde yaktığı uçucu ateşin eski kayıtsızlığımın içinde çoktan soğuyup gittiğini fark ettim. Lajos'un karısının hırslı ve talepkâr bakışlarının daha fazla üzerimde dolaşmasını istemiyordum artık –şişko onunla bedensel bir şey paylaşmak istemeyeceğim kadar iştah kaçırıcıydı benim için– gerilimin heyecanını yaşamıştım, şimdi sadece gevşek bir merak ve hoş bir rahatlama duyuyordum.

Sandalye terk edilmiş olarak orada duruyordu. Rahatça oturup bir sigara yaktım. Karşı tarafta bariyerlerin dibinde heyecan yeniden alevlenmişti, kulak bile kabartmadım. Tekrarlar beni çekmiyordu. Sigaramın solgun dumanının yükseldiğini görünce aklıma Meran'daki golf sahası geldi, iki ay önce orada oturup şelalenin köpüren sularını seyretmiştim. Aynı buradaki gibiydi, orada da uzaktan dinlediğimde ne kızıştıran ne serinleten güçlü bir uğultu yükseliyordu, orada da suskun mavi coğrafyanın içinde dağılan anlamsız bir tını vardı. Fakat yarışın heyecanı artık iyice yükselmişti; şapkaların, şemsiyelerin, çığlıkların, mendillerin köpüğü yine kalabalığın kara dalgalarının üzerinde uçuşuyordu, sesler yine birbirine karışıyor, kitlenin devasa ağzından tek bir çığlık gibi çıkıyordu, fakat bu kez tınısı farklıydı. Aynı ismin bin kez, on bin kez, sevinçle, kulak tırmalayarak, kendinden geçmişçesine, ümitsizce haykırıldığını duydum: "Cressy! Cressy! Cressy!" Ve yine gergin bir yay aniden çözüldü (tekrar heyecanı bile nasıl da tekdüzeleştiriyor!). Müzik tekrar başladı, kalabalık dağıldı. Kazananların numaralarının yazılı olduğu tabelalar üste çıkarıldı. Fark etmeden o yana baktım. En başta bir yedi

görünüyordu. Elimde tuttuğumu unutmuş olduğum mavi fişe baktım otomatikman. Onun da üzerinde yedi vardı. Elimde olmadan güldüm. Yedi kazanmıştı, Lajos'cuk doğru ata oynamıştı. Kötücüllüğümle şişko kocayı parasından etmiştim, bir anda taşkın ruh halim geri döndü, şimdi yaptığım kötü şakanın ona kaça mal olduğunu öğrenme isteği duyuyordum. Mavi kartona ilk kez dikkatle baktım, bu yirmi kronluk bir fişti ve Lajos kazanan ata oynamıştı. Bu epeyce yüklü bir kazanç olabilirdi. Fazlaca düşünmeden sadece merakın çağrısına uyarak telaş içindeki kalabalıkla birlikte gişelere doğru sürüklendim. İtiş kakışın içinde kendimi kuyrukların birine girmiş buldum, fişi uzattığımda kime ait olduğunu bankonun ardından görmediğim, ama süratle çalışan iki kemikli el dokuz tane yirmi kronluğu mermer tablanın üzerine sürmüştü bile.

Önüme gerçek paranın, o mavi banknotların sürüldüğü o an neşem aniden gırtlağımda düğümlendi. İçimi derhal tatsız bir duygu kapladı. Bana ait olmayan o paraya dokunmamak için ellerimi içgüdüsel olarak geri çektim. Aslında paraları oldukları yerde bırakmayı yeğlerdim. Fakat arkamdaki insanlar kazandıkları paraları almak için sabırsızlanıyorlardı. Böylece sıkıntıyla da olsa paraları parmak uçlarımda kötü bir duyguyla bankonun üstünden almaktan başka çarem kalmadı. Banknotlar mavi alevler gibi avucumu yaktı sanki ve ben onları alan el de bana ait değilmiş gibi farkında olmadan elimi bedenimden uzaklaştırdım. Durumun tatsızlığını derhal kavradım. Bir şaka yüzünden kendi istemim dışında, düzgün bir insana, bir centilmene, bir yedek subaya yakışmayacak bir duruma düşmüştüm ve bunun adını koymaktan bile çekiniyordum. Çünkü bu saklanmış da değil, daha kötüsü hileyle kaydırılmış, çalınmış bir paraydı.

Etrafımda sesler çınlıyor, uğulduyordu; insanlar gişelere doğru veya gişelerden ayrılmak üzere itişip kakışı-

yorlardı. Ben paraları tutan elimi hâlâ ileri doğru uzatmış vaziyette hareketsiz duruyordum. Ne yapmalıydım? Aklıma önce en olağan çözüm geldi, yani paranın gerçek sahibini bulmak, özür dilemek ve geri vermek. Ama bunu yapamazdım, hele o subayın karşısında asla. Ben de bir yedek subaydım ve bu tür bir itiraf derhal rütbeme mal olurdu. Bileti bulmuş bile olsaydım parayı gişeden almam zaten yakışıksız bir davranıştı. Parmaklarımı kaşındıran içgüdüye uyarak elimdeki parayı buruşturup atmak da aklımdan geçti, ama onca insanın içinde bunu yapmak da kolay değildi ve kuşku uyandırırdı. Fakat bana ait olmayan bu parayı hiçbir şekilde üstümde tutmak istemiyordum, değil ki daha sonra birine bağışlamak üzere cüzdanıma yerleştirmek. Çocukluğumdan beri bana aşılanmış olan temizlik duygusuyla bu kâğıtların ucuna dokunmak bile tiksinmeme yol açıyordu. Yeter ki şu paradan kurtulayım diye için için tutuşuyordum, nasıl olursa olsun, yeter ki kurtulayım! Parayı gizlice bırakabileceğim bir yer var mı diye ümitsizlikle etrafıma bakınırken insanların yeniden gişelere hücum etmeye başladıklarını fark ettim, fakat bu kez para yatırmak üzere. Bu fikir benim için bir kurtuluştu. Parayı bana getiren kötü rastlantıya iade edecek, şimdi yeniden yatırılan gümüş ve kâğıt paraları anında yutan o doymak bilmez gırtlağa terk edecektim – evet, doğru olan buydu, gerçek kurtuluş buydu.

Aceleyle o tarafa yöneldim, hatta koşturdum, kalabalığı yararak kendime yol açtım. Üzerine oynayabilmem için tanıdığım hiçbir at olmadığı aklıma geldiğinde önümde iki kişi kalmıştı ve biri gişeye varmıştı bile. Telaş içinde etrafımdaki konuşmalara kulak verdim. "Ravachol'e mi oynayacaksınız?" diye sordu birisi. "Elbette, Ravachol'e," diye yanıtladı yanındaki. "Sizce Teddy'nin de şansı yok mu?" "Teddy mi? Asla. Genç atlar yarışında tümüyle çuvalladı o. Tam bir fiyaskoydu."

Bu bilgileri hararetle kaydettim. Teddy kötüydü demek ki. Kazanamayacağı kesindi yani. Hemen parayı ona yatırmaya karar verdim. Parayı uzattım, varlığını henüz öğrenmiş olduğum Teddy'nin adını verdim, bir el fişleri önüme attı. Şimdi avucumun içinde bir yerine dokuz kırmızı beyaz fiş olmuştu. Bu da kötü bir duygu veriyordu, ama parmaklarımın arasında hışırdayan nakit para kadar tedirgin edici ve aşağılayıcı değildi.

İçimde tekrar bir hafifleme, neredeyse bir kaygısızlık hissettim: Artık paradan kurtulmuştum, maceranın tatsız yanı atlatılmış, durum yine başlangıcında olduğu gibi oyuna dönüşmüştü. Tekrar rahatça sandalyeme kuruldum, bir sigara yaktım ve dumanını keyifle savurdum. Fakat bu uzun sürmedi, kalktım, etrafta dolaştım, tekrar oturdum. Tuhaftı: O hoş düşler âleminden çıkmıştım yine. Bedenime uzuvlarımı çıtırdatan bir tür gerilim yayılmıştı. Önce gelip geçen insanlar arasında Lajos ve karısına rastlama olasılığından duyduğum huzursuzluk olduğunu düşündüm, fakat elimdeki yeni fişlerin kendilerininki olduğunu nereden bileceklerdi? İnsanların gerginliği de beni etkilemiyordu, aksine ne zaman tekrar öne doğru hamle yapacaklarını dikkatle izliyordum, hatta kendimi ikide bir ayağa kalkıp yarış başlarken çektikleri bayrağa göz atarken yakaladım. Demek buydu, sabırsızlıktı, bekleyişin içimde tutuşturduğu ateşin yayılmasıydı; yarışın başlamasını, bu sıkıntılı durumun tamamen geride kalmasını bekliyordum.

Bir oğlan elinde yarış bülteniyle yanımdan geçerken durdurup programı aldım. Anlamadığım, yabancı bir jargonda yazılmış sözcüklerin içinden tüyolar çıkartmaya çalıştım, sonunda Teddy'yi, jokeyini, haranın sahibinin kim olduğunu ve kırmızı beyaz renkleri buldum. Fakat bunlarla niçin bu kadar ilgileniyordum? Kâğıdı öfkeyle buruşturarak attım, önce ayağa kalktım, sonra tekrar

oturdum. Bir anda ateş basmıştı, terleyen alnımı mendilimle kurulamam gerekti ve yakamın sıkmaya başladığını hissettim. Yarış hâlâ başlamak bilmiyordu.

Nihayet gonk çaldı, insanlar hücum ettiler ve o an start gongunun beni de aynı bir çalar saat gibi irkilterek bir tür uykudan uyandırdığını dehşetle fark ettim. Öyle bir şiddetle ayağa fırladım ki sandalyem devrildi, sonra hızla öne doğru atıldım, hayır, daha doğrusu koşturdum ve fişleri hırsla parmaklarımın arasında sıkarak, sanki bir yere geç kalacakmışım, çok önemli bir şeyi kaçıracakmışım gibi çılgınca bir korkuyla kalabalığın içine daldım. Hatta insanları kabaca sağa sola iterek en öndeki bariyere ulaştım, tam o sırada bir hanımefendinin uzandığı bir sandalyeyi umursamazca çekip aldım. Densizliğimi ve hırsın gözlerimi kararttığını kadının –karşımda öfkeyle kalkan kaşlarını gördüğüm kadın iyi tanıdığım biriydi, Barones R.'ydi– şaşkın bakışlarından hemen anladım, fakat utanç ve inattan onu görmezden gelerek yarışı izleyebilmek için sandalyenin üstüne çıktım.

Uzaklarda yeşilliğin içinde atlar küçük bir küme halinde başlangıç çizgisine yan yana sıkışarak dizilmişti. Uzaktan renkli kuklalar gibi görünen ufak tefek jokeyler onları güçlükle çizgide tutuyorlardı. Derhal aralarında kendiminkini aradım, fakat gözlerimin alışkın olduğu bir şey değildi bu, sıcakta gözlerimin önünde tuhaf titreşimler oluyordu ve ben o renkli lekelerin arasında kırmızı beyazı seçemedim. O sırada gonk ikinci kez vurunca atlar aynı yaydan fırlayan yedi ayrı renkli ok gibi çayırın içine fırladılar. Bu zarif hayvanların yere neredeyse değmeden dörtnala kalkarak ileri atılmalarını, çimenin üzerinde uçar gibi ilerlemelerini sükûnetle ve sadece estetik açıdan izlemek harika bir şey olmalıydı. Fakat ben bunları hiç fark etmeden sadece kendi atımı ve jokeyimi tanıyabilmek için ümitsizce çabalıyor ve yanıma bir dürbün alma-

mış olduğum için kendime lanetler yağdırıyordum. Ne kadar eğilsem, uzansam da uçarak yuvarlanan bir yumak halinde birbirine karışan beş sinekten başka bir şey göremedim; sadece yavaş yavaş kümenin şekil değiştirdiğini, dönemece geldiklerinde uzayarak kama biçimi aldığını fark ettim, kümenin ucu öne doğru sivrilirken arkalarda kopmalar başladı. Yarış hararetlenmişti: Dörtnala giderken uzaklaşmış olan üç veya dört at şimdi birbirine iyice yapışmış renkli şeritler gibi görünüyorlardı ve bazen biri, bazen diğeri bir baş öne çıkıyordu. Elimde olmadan ben de, sanki at binercesine heyecanla yaylanıp gerilirsem yarıştakilerin hızını artırıp kendimle birlikte çekebilecekmişim gibi tüm bedenimle öne doğru uzandım.

Etrafımda heyecan yükseliyordu. Daha deneyimli olanlar dönemece varan renkleri tanımış olmalıydılar ki, şimdi çalkalanan kalabalığın içinden vınlayan fişekler gibi isimler yükseliyordu. Yanımda ellerini kudurmuşçasına sallayarak duran biri atlardan birinin başı ne zaman öne çıksa ayaklarını yere vura vura tiksinç tizlikte ve zafer dolu bir sesle haykırıyordu: "Ravachol! Ravachol!" Bu atın jokeyinin mavi ışıltısını gerçekten de gördüm ve öne geçen benim favorim olmadığı için öfke duydum. Yanımda duran münasebetsizin attığı yırtık "Ravachol!" çığlıkları gittikçe katlanılmazlaşıyordu; öfkeden neredeyse kuduracaktım, haykırırken açılan ağzının ortasındaki kara deliğe bir yumruk geçirmeyi ne kadar isterdim. Hiddetten titriyordum, nöbete yakalanmış gibiydim, her an anlamsızca bir şey yapabilecek durumda olduğumu hissettim. Fakat tam o sırada bir başka at öndekine yetişti. Belki de Teddy'ydi bu, belki de, belki de – bu umutla yeniden heyecanlandım. Gerçekten de o anda eyerin üstünde yükselip atın sağrısına doğru bir hamle yapan jokeyin üstünde kırmızı bir yansıma gördüm, evet bu o olabilirdi, o olmalıydı, o, o! Fakat atı niçin hızlandırmı-

yordu şu hergele? Bir kırbaç daha! Hadi bir daha! Şimdi çok yaklaşmıştı! Şimdi bir karış kalmıştı! Niçin Ravachol kazansındı? Ravachol? Hayır, hayır Ravachol olmaz! Teddy! Teddy! Haydi Teddy! Haydi ileri!

Ansızın kendimi zorlayarak geri attım. Ne – ne oluyordu burada? Bu bağıran kimdi? Bu, "Teddy! Teddy!" diye kudurmuş gibi haykıran kimdi? Bendim bu bağıran. Kendimi o taşkınlık halinde yakalayınca korktum. Kendimi tutmak, frenlemek istedim, yaşadığım coşkunun orta yerinde ansızın kapıldığım utanç azap vericiydi. Ne var ki gözümü pistten ayıramıyordum, orada iki at birbirine yapışmış gibi mücadele ediyordu, Ravachol'ün, o yürekten nefret ettiğim, lanet olası Ravachol'ün ensesindeki gerçekten de Teddy olmalıydı, çünkü şimdi çevremde başkaları da en üst perdeden ve bir ağızdan, "Teddy! Teddy!" diye haykırıyorlardı, tam bir anda kendime gelmişken bu çığlıklarla yeniden aklım başımdan gitti. O kazanmalıydı, evet o kazanmalıydı ve gerçekten de şimdi, şimdi uçar gibi giden diğer atın arkasından bir baş ileri çıktı, sadece bir karış, bir karış daha ve artık boynu görünüyordu – o anda gonk gümbürdedi ve sevincin, umutsuzluğun ve öfkenin sesi tek bir çığlık halinde patladı. Sabırsızlıkla beklediğim isim bir saniye boyunca bütün göğü doldurarak maviliğe yükseldi. Sonra düştü ve bir yerlerde müzik başladı.

Ateş basmış, ter içinde kalmış bir halde, yüreğim çarparak sandalyeden indim. Yaşadığım taşkın heyecanla o kadar allak bullak olmuştum ki, biraz oturma ihtiyacı hissettim. Rastlantı meydan okuyuşuma boyun eğmiş ve ben daha önce hiç yaşamamış olduğum bir esrimenin, anlamsızca bir sevincin içine düşmüştüm; aslında bu atın kazanmasını istemediğimi, niyetimin paradan kurtulmak olduğunu, her şeyin benim iradem dışında gerçekleştiğini söyleyerek kendimi boşu boşuna kandırmaya çalıştım.

Fakat buna kendim de inanmadım, zaten uzuvlarımda amansızca bir kıpırtı hissetmeye başlamıştım bile, sanki mıknatısla bir yere doğru çekiliyordum ve nereye çekildiğimi de biliyordum: Zaferimi görmek istiyordum, onu hissetmek, ona dokunmak istiyordum; para, çok para, parmaklarımın arasında hışırdayan mavi banknotlar istiyordum; tüm bedenimi dolaşan o titreşimi hissetmek istiyordum. Tanımadığım, kötücül bir haz beni ele geçirmişti ve artık hiçbir utanç duygusu ona teslim olmamı engelleyemiyordu. Daha ayağa kalkar kalkmaz hızla, koşarak gişelere gittim, son derece kaba bir tarzda, gişenin başında bekleyenlerin arasından kendime dirseklerimle yol açtım, sadece parayı cismen görebilmek için insanları sabırsızlıkla iki yana ittim. İtip kaktıklarımdan biri arkamdan, "Odun!" diye bağırdı; duydum, ama hesap sormak aklıma gelmedi, akıl almaz, hastalıklı bir sabırsızlıkla titremekteydim çünkü. Sonunda sıra bana geldi, bir tomar mavi banknotu avuçladım. Titreyerek ve aynı zamanda hevesle saydım. Altı yüz kırk kron vardı.

Paraları hırsla aldım. İlk düşüncem oynamaya devam etmek, daha fazla, daha fazla kazanmak oldu. Yarış bültenim neredeydi? Ah, o heyecanla fırlatıp atmıştım. Yenisini edinmek için çevreme bakındım. İşte o zaman adlandıramadığım bir korkuya kapılarak çevredeki herkesin çıkışa doğru uzaklaşarak dağıldığını, gişelerin kapandığını, dalgalanan bayrağın indiğini fark ettim. Yarışlar bitmişti. Bu sonuncusuydu. Bir saniye kadar donmuş gibi kaldım. Sonra içimde sanki bir haksızlığa uğramışım gibi bir öfke kabardı. Şimdi bütün sinirlerim gerilmiş titrerken, kanım yıllardan beri olmadığı kadar ateşlenmişken her şeyin bitmiş olduğunu kabul edemiyordum. Fakat yanıldığıma inanarak aldatıcı isteklerle umudu yapay olarak beslemenin yararı yoktu, çünkü renkli kalabalık giderek artan bir hızla dağılıyordu, geriye kalan tek tük

insanların arasında çiğnenmiş çimenlerin yeşili görünüyordu artık. Yavaş yavaş asabi bekleyişimin gülünçlüğünü kavrayınca şapkamı aldım –bastonumu o heyecanla turnikelerde unutmuştum belli ki– ve çıkışa yöneldim. Park görevlilerinden birisi yaltakçı bir hareketle kasketini kaldırarak bana doğru seğirtti, arabamın numarasını verince elini ağzının önünde boru gibi tutarak alanın ötesine doğru bağırdı ve anında tok nal seslerinin yaklaştığı duyuldu. Arabacıdan ağır ağır anayolu takip etmesini istedim, çünkü tam da şimdi heyecanım tatlı tatlı düşmeye başladığında bütün olanları zihnimde tekrar canlandırmak için yoğun bir istek duydum.

Tam o sırada başka bir araba önümüze geçti, ister istemez o yana baktım ve başımı hemen çevirdim. Arabadakiler o kadın ve semirgin kocasıydı. Beni fark etmemişlerdi. Fakat ben anında sanki yakalanmışım gibi pis ve boğucu bir duyguya kapıldım. Elimde olsa arabacıya seslenip onlardan hemen uzaklaşmak için atları kırbaçlamasını isterdim.

Kadınların rengârenk giysileriyle ağaçların yeşil denizinin kıyısında çiçek dolu tekneler gibi salınan diğer pek çok faytonun arasında bizimki de kauçuk tekerleklerinin üstünde usulca kayıyordu. Hava yumuşak ve ılıktı, akşam serinliğinin ilk esintileri şimdiden hissediliyor, zaman zaman çiçek kokularını taşıyordu. Fakat daha önce yaşamış olduğum o düşler âlemindeki gibi hoş duygu tekrarlanmadı, dolandırmış olduğum adamla karşılaşmak utancımı tazelemişti. Heyecanımın içine bir aralıktan giren soğuk hava akımı gibi utanç sızmıştı. Olanları berrak zihinle bir kez daha düşününce kendi kendimi anlayamaz oldum: Benim gibi bir centilmen, elit tabakaya ait biri, saygın bir yedek subay, ihtiyacı olmayan bulunmuş bir parayı alıp cüzdanına sokmuş, hatta her türlü özrü silecek biçimde taşkın bir sevinçle bundan haz

almıştı. Daha bir saat öncesinde düzgün, lekesiz bir insan olan ben para çalmıştım. Ben bir hırsızdım. Ve araba hafif bir tırısla yol alırken ben adeta kendi kendimi korkutmak istercesine, farkına varmadan atların nal sesleriyle aynı ritimde, "Hırsız! Hırsız! Hırsız!" diye tekrarladım.

Fakat tuhaf bir şeydi bu, nasıl anlatabilirim bilmiyorum; evet, öylesine açıklanamaz bir şey ki, öylesine acayip ve yine de kendimi hiçbir biçimde sonradan yanıltmadığımı biliyorum. O anlarda duygularımın her saniyesinin, düşüncelerimin her titreşiminin öylesine olağanüstü bir berraklıkla bilincindeyim ki, böyle bir şeyi otuz altı yıllık yaşamımda daha önce hiç yaşamadım ve buna rağmen olayların bu akıldışı dizilimini, algımdaki bu şaşırtıcı iniş çıkışı ortaya dökmeye cesaret edemiyorum; evet, herhangi bir şair veya psikolog bu olanları akla uygun bir şekilde tasvir edebilir miydi acaba, ondan da emin değilim. Benim yapabileceğim sadece olayları hiç beklenmedik bir biçimde ortaya çıktıkları sıraya göre dizmek. Evet, kendi kendime, "Hırsız! Hırsız! Hırsız!" dedim. Sonra hiçbir şeyin olmadığı tuhaf, adeta bomboş bir an geldi, sadece –ah, bunu ifade etmek ne kadar da zor– kulak verdiğim, kendi içimi dinlediğim bir an. Kendimi suçlamış, kendimi yargılamıştım, şimdi yargıç hükmünü bildirecekti. İçimi dinlemeye devam ettim, ama bir şey olmadı, hiçbir şey olmadı. Beni kendime getirmesini, tarifsiz ve dipsiz bir utanca düşürmesini beklediğim kırbaç gibi şaklayan "hırsız" sözcüğü içimde hiçbir şey uyandırmamıştı. Sabırla birkaç dakika bekledim, sonra kendime biraz daha yakından baktım –çünkü bu inatçı suskunluğun altında bir kıpırtı olduğunu hissediyordum– ve delicesine bir ümitle kendime yönelttiğim bu suçlamayı izlemesi gereken, ama bir türlü gelmeyen o yankıyı, tiksintiyle, öfkeyle, çaresizlikle atılacak çığlığı bekliyordum. Yine hiçbir şey olmadı. Hiçbir yanıt gelmedi. Kendime tekrar aynı

sözcüğü tekrarladım: "Hırsız! Hırsız!" Bu kez ağır işiten, felçleşmiş vicdanımı uyandırabilmek için bağırdım. Yine bir yanıt gelmedi. Sonra birden sanki bir kibrit çakılmış da karanlık derinliklere tutulmuş gibi bilincimde çakan çiğ bir ışıkla fark ettim ki, ben sadece utanmak *istiyordum*, ama aslında utanmıyordum, hatta o derinliklerde bir şekilde gizli bir gurur, daha da ötesi, yaptığım o budalalıktan duyduğum bir hoşnutluk vardı.

Bu nasıl mümkün olabilirdi? Şimdi kendimden gerçekten korkarak bu beklenmedik yüzleşmeye karşı direndim, fakat içimde kabararak, şiddetle yükselen bir duygu vardı. Hayır, kanımda böylesine hararetle mayalanan şey utanç değildi, öfke değildi, kendimden tiksinme değildi; içimde tutuşan, taşkınlığın parlak, harlı alevleriyle kıvılcımlanan şey sevinçti, esrik bir sevinç; çünkü yıllar, yıllar sonra ilk kez o dakikalarda yeniden gerçek anlamda yaşadığımı, duygularımın felçleşmiş, ama henüz ölmemiş olduklarını, tutkunun o sıcak kaynağının her şeye rağmen kayıtsızlığımın pas tutmuş yüzeyinin altında bir yerlerde gizlice akmayı sürdürmüş olduğunu hissettim ve şimdi rastlantının sihirli değneği dokununca yüreğime kadar ulaşmıştı. Benim içimde bile, soluk alıyor oluşumu evrenin bir parçası olmaya borçlu olsam da benim içimde bile, yeryüzüne ait her şeyde bulunan o gizem dolu volkansı özün, bazen tutkunun sarsıntılarıyla parlayan ateşi hâlâ canlıydı demek ki; demek ki ben de yaşıyordum, canlıydım, kötücül ve ateşli hazları olan bir insandım. Bu tutkunun fırtınasıyla bir kapı açılmıştı, içimde bir derinleşme olmuştu ve ben haz dolu bir esrimeyle içimdeki bu bilinmeyene bakarken hem korkuyor hem hayat buluyordum. Ve fayton düşler içindeki bedenimi üst tabakanın toplumsal dünyasının içinden ağır ağır geçirirken ben basamak basamak, insana dair olanın içimdeki derinliklerine indim; bu sessiz yolculukta tarifsiz bir yalnızlık

içindeydim, üstüme sadece aniden aydınlanan bilincimin parlak meşalesinin ışığı düşüyordu. Gülerek, sohbet ederek dalgalanan bir insan kalabalığının ortasında ben kendi kendimi arıyordum, içimdeki o yitik insanı arıyordum, idrak edişin o büyülü sürecinde yılları yoklayarak gerilere gittim. Hayatımın tozlanıp körelmiş aynalarında ansızın tümüyle yitik şeyler beliriverdi, daha bir okul çocuğuyken bir arkadaşımın çakısını çaldığımı ve aynı şeytani sevinçle onun herkese sorup çırpınarak her yerde çakısını arayışını izlediğimi hatırladım; birden cinsellikle ilgili bazı anlardaki o gizemli fırtına kokusunun anlamını kavradım, tutkumun sadece körelmiş olduğunu, toplumsal çılgınlık tarafından, dayatılan centilmenlik ideali tarafından çiğnenmiş olduğunu anladım, ama yaşamın sıcak nehirleri, çok derinlere gömülmüş kanallardan ve çeşmelerden de olsa diğer herkeste olduğu gibi benim içimde de akıyordu. Ah, canlılığım her zaman vardı elbette, sadece yaşamaya cesaret edememiştim, kendimi boğazlamış ve kendimden gizlemiştim; fakat şimdi bütün o baskı altındaki güç patlamıştı, yaşam denen o zenginlik, o tarifsiz kudret bana galip gelmişti. Şu andaysa yaşama hâlâ bağlı olduğumu biliyordum, yaşamın gerçek yanının –bunu başka nasıl ifade edebilirim ki– sahici yanının, çarpıtılmamış yanının içimde filizlendiğini rahmindeki çocuğun ilk kez kıpırdadığını duyan bir kadının doygun mutluluğuyla hissettim. Benim gibi içi ölmüş bir insanın –bunları yazmaktan neredeyse utanç duyuyorum– ansızın yeniden *çiçeklenişini*, damarlarımda kanın kızıl ve huzursuz akışını, duyguların bu sıcaklıkla ağır ağır uyanışını ve tatlı ya da buruk, bilinmeyen bir meyve gibi olgunlaştığımı hissettim. Tannhäuser'in mucizesi benim başıma bir yarış alanının çiğ ışıkları altında, binlerce avare insanın uğultusunun içinde gelmişti: Yeniden hissetmeye başlamıştım, kurumuş dal yeniden yeşermiş tomurcuk veriyordu.

Yanımızdan geçen arabadan bir beyefendi selam vererek adımı seslendi – belli ki ilk selamını görmemiştim. Kendi içime bir sağanak gibi yağmanın, şimdiye kadar yaşadığım en derin rüyanın tatlı kucağında rahatsız edilmenin öfkesiyle irkildim. Fakat selam verenin kim olduğuna baktığım an kendime geldim: Bu, sevgili okul arkadaşım ve şimdi bir savcı olan Alfons'tu. Aklımdan birden beni allak bullak ederek şunlar geçti: Sana dostça selam veren bu insan şimdi ilk kez üzerinde iktidar kazanmış durumda, işlediğin suçu öğrendiği anda eline düştün demektir. Ne yaptığını bilmiş olsaydı seni bu arabadan da, burjuva hayatının o tasasız rahatlığından da çekip çıkartır, üç beş yıllığına parmaklıkların arkasına, yaşamın döküntülerinin, diğer hırsızların arasına atardı, ki onları o pis hücrelere savuran yoksulluğun kırbacından başka bir şey değildir. Ne var ki korkunun soğuk eli bileğimi ancak bir an için kavrayabildi, kalbimin atışlarını ancak bir an için durdurabildi – sonra bu düşünceler de tekrar coşkun duygulara, akıldışı, küstah bir gurura dönüştü, şimdi çevredeki diğer insanları kendimden son derece emin, neredeyse kibirle izlemekteydim. Aklımdan şunlar geçti: Eğer nasıl biri olduğumu bilseydiniz, şu anda beni selamlarken yüzünüzde gördüğüm o tatlı, dostane gülümseme kim bilir nasıl donup kalırdı dudaklarınızın kıyısında! Vereceğim selamı bir çamur lekesini silkeler gibi öfkeyle küçümseyerek elinizin tersiyle geri çevirirdiniz. Ama daha siz beni dışlayamadan ben sizi dışladım, bugün öğleden sonra, benim de bir parçası olduğum o soğuk, kemikleşmiş dünyanızın dışına fırlattım kendimi, pistonların üstünde duygusuzca kayan ve kendi etrafında kibirle dönen o büyük mekanizmada sessizce çalışan bir çarktım ben de. Hiç bilmediğim bir uçurumun içine düştüm, yine de o bir saatin içinde sizin aranızda geçirdiğim kaskatı yıllardan çok daha canlı hissettim kendimi. Size

ait değilim artık, içinizden biri değilim, ama yüksekler-de ama diplerde dışınızda bir yerlerdeyim, fakat asla ve asla sizin burjuva refahınızın düz kumsallarında değilim artık. İlk kez iyiliğin ve kötülüğün insanın içinde yaratabileceği haz adına ne varsa hepsini hissettim, fakat benim nerelere vardığımı asla bilemeyeceksiniz, beni asla tanıyamayacaksınız: Ey siz insanlar, siz benim sırrımı nereden bileceksiniz!

Şık giyimli bir centilmen olarak mesafeli bir ifadeyle selamlar verip teşekkürler ederek dizi dizi faytonların arasında yol alırken o bir saat içinde hissetmiş olduğum şeyleri nasıl ifade edebilirim! Dış kabuğum, eskiden ben olan o insan, çevresindeki diğer yüzleri hâlâ görüp tanırken içimde öylesine baş döndürücü bir müzik çağıldıyordu ki, bu çılgın gümbürtünün içinden haykırarak dışa bir şey yansıtmamak için kendimi zorlamam gerekti. İçimdeki bu kabarmanın verdiği fiziksel işkence duygusuyla elimi boğulan biri gibi yüreğimin altında gümbür gümbür attığı göğsümün üstüne şiddetle bastırmak zorunda kaldım. Fakat acı olsun, haz olsun, korku olsun, dehşet veya pişmanlık olsun, hiçbirini tek ve diğerlerinden ayrı hissetmedim, hepsi iç içe geçip erimişti; sadece hissettiğimi, yaşadığımı, nefes aldığımı duyuyordum. Ve yıllardır unutmuş olduğum bu en basit, en temel duygu beni sarhoş etti. Otuz altı yıllık hayatımın hiçbir anında, canlı olduğumu bu baş döndürücü bir saat boyunca hissettiğim kadar coşkuyla hissetmemiştim.

Araba hafif bir sarsıntıyla durdu, arabacı dizginlere asılmıştı, bana doğru dönerek eve mi gitmek istediğimi sordu. İçimdeki âlemin sarhoşluğundan sıyrılarak gözlerimi ağaçlık yola çevirdiğimde ne kadar uzun süre düşlere dalmış olduğumu, esrikliğimin nasıl saatlere yayıldığını şaşırarak fark ettim. Hava kararmıştı, ağaçların tepelerinde hafif bir rüzgâr salınıyordu, kestanelerin

akşam yaydıkları koku serinliğin içinden hissediliyordu. Ve dalların peçesinin ardından ay ışığı gümüş ışıltılarıyla süzülmeye başlamıştı bile. Bu kadar gezinti yeterdi artık, yetmeliydi. Ama yeter ki şimdi eve, alışılmış eski dünyamın içine dönmeyeydim! Arabacının parasını ödedim. Cüzdanımı çıkartıp parmaklarımın arasındaki banknotları sayarken parmak uçlarımdan hafif bir elektrik şoku yayılır gibi oldu: O utanç duyan eski benin bir yanı içimde hâlâ uyanık olmalıydı. Tükenmekte olan centilmenlik ruhu hâlâ can çekişmekteydi, yine de çalıntı parayı parmaklarımın arasında büyük bir neşeyle çevirdim, sevinç beni cömertleştirmişti. Arabacı öyle abartılı teşekkür etti ki elimde olmadan gülümsedim: Ah, paranın nereden geldiğini bir bilseydin! Atlar harekete geçti, araba yoluna devam etti. İnsanın mutlulukla yaşamış olduğu karaya limandan ayrılan bir gemiden bir kez daha bakması gibi arkasından baktım.

Gülen, konuşan, müzikle dalgalanan kalabalığın ortasında bir an dalgın ve çaresiz öylece durdum. Saat yediye gelmiş olmalıydı, düşünmeden her Prater ziyareti sonrasında topluluk içinde yemek yeme alışkanlığında olduğum Sachergarten'e yöneldim, herhalde faytoncu da beni özellikle burada bırakmıştı. Fakat elit bahçe restoranının kapı ziline dokunduğum anda bir şey beni engelledi: Hayır, bu dünyaya dönmek istemiyordum henüz, gizemli bir şekilde ruhumu dolduran o muhteşem mayalanmanın kaygısızca sohbetlerin içinde dağılıp gitmesini istemiyordum, saatlerden beri kendimi zincirlenmiş hissettiğim maceranın kıvılcımlı büyüsünden henüz kopmak istemiyordum.

Bir yerlerden boğuk, yolunu şaşırmış bir müzik sesi geliyordu, elimde olmadan peşine düştüm, çünkü bugün her şey beni cezp ediyordu, kendimi tümüyle rastlantıya bırakmaktan büyük bir haz duyuyordum ve usulca dal-

galanan bir insan denizinin ortasındaki bu körlemesine sürüklenişin olağanüstü bir cazibesi vardı. Kanım bu fokurdayan sıcak, kıvamlı insan bulamacının içinde iyice kabarmıştı: Bir anda yay gibi gerilmiş, uyarılmıştım; bu insan nefesi, toz, ter ve tütün karışımı geniz yakan dumansı kokunun içinde bütün duyularım sonuna kadar açılmıştı. Çünkü önceleri, hatta daha dün, kusursuz bir centilmen olarak yaşamım boyunca kibirle kaçındığım; adi, bayağı ve avam bulduğum her şey yeni uyanan içgüdülerimi büyülercesine çekiyordu; sanki hayvansı, dürtüsel ve bayağı olanla kendi aramda ilk kez bir yakınlık hissediyordum. Burada şehrin dökün tülerinin, askerlerin, hizmetçi kızların, serserilerin arasında kendimi bir şekilde iyi hissediyordum ve bu benim için tümüyle anlaşılmaz bir şeydi: Soluduğum havadaki geniz yakan kokuyu bir çeşit hazla içime çekiyordum, yumak olmuş bir kalabalığın içinde iteklenip sıkıştırılmak hoşuma gidiyordu ve içinde bulunduğum anın beni iradem dışında sürükleyeceği noktayı şehvetli bir merakla bekliyordum. Ayaktakımının Prater'inden gelen zil ve trampet sesleri giderek tizleşip yükseliyor, müzik dolapları tekdüze bir ritimle sert polkalar ve hareketli valsler çalıyorlardı; bunlara barakalardan gelen boğuk darbe sesleri, çıngıraklı kahkahalar, dağınık sarhoş naraları karışıyordu ve şimdi de çocukluğumun atlıkarıncalarının çılgın ışıklarının ağaçların arasında döndüklerini görüyordum. Meydanın orta yerinde durup bütün o patırtının ruhuma çarpmasını, gözlerimi, kulaklarımı doldurmasını bekledim: Bu gürültü çağlayanı, bu cehennemi kargaşa bana iyi geliyordu, çünkü bu patırtıda benim içimdeki tufanı dindiren bir şeyler vardı. Hizmetçi kızların adeta cinselliklerini de çınlatan çağıltılı zevk kahkahaları atarak eteklerini savura savura salıncakların üstünde göklere yükselişlerini, kasap çıraklarının ağır balyozları güç ölçme aletinin üs-

tüne gülerek indirişlerini, çığırtkanların müziğin gürültüsünü bastırmaya çalışarak kısılmış sesleri ve maymunsu jestleriyle oradan oraya koşturmalarını seyrettim; bütün bunlar kalabalığın binlerce sesin birbirine karıştığı, aralıksız hareket eden, kalitesiz müzikle esrimiş bedeniyle, ışıkların titreşmeleriyle ve kendi bir arada oluşlarının sıcak hazzıyla nasıl da ağdalanarak karışıyordu. Kendi aymazlığımdan kurtulduktan sonra birden başkalarının yaşamlarını da hissetmeye başlamıştım, milyonluk kentin kızışmışlığını, kendini hararetle ve yüklenmiş bir halde pazar akşamının şu birkaç saatine akıtışını, kendi doluluğundan uyarılarak karanlık, hayvansı, ama bir şekilde de sağlıklı ve dürtüsel bir haz duyduğunu hissediyordum. Ve bu sıcak, tutkulu, sıkış tıkış bedenlerle sürekli temas halinde olmaktan, onlara sürtünmekten o ateşli kösnüllüğün yavaş yavaş bana da geçmeye başladığını fark ettim: Keskin kokuların uyardığı sinirlerim gerilerek bedenimin dışına uzanmıştı adeta, duyularım gürültünün içinde sarhoşlukla kıpırdıyor ve her güçlü hazza karışması kaçınılmaz olan o altüst edici esrimeyi hissediyordu. Yıllardan beri ilk kez, belki de hayatımda ilk kez kitleyi hissediyordum; benim onlardan kopuk, ayrı varlığıma haz akıtan bir güç olarak insanları hissediyordum. Bir set yıkılmıştı ve damarlarımdan bir şeyler bu dünyanın içine akıyor, sonra ritmik olarak tekrar geri dönüyordu, şimdi içimi yepyeni bir tutku kaplamıştı; onlarla aramdaki son ince zarı da yırtmak, onlara karışmak istiyordum; bu ateşli, yabancı, kaynama halindeki insanlıkla çiftleşmek için dayanılmaz bir istek duyuyordum. Bir erkeğin hazzıyla, bu ateşli dev bedenin fokurdayan kucağına yerleşme arzusu duyarken dişil bir haz da beni her temasa, her seslenişe, her çağrıya, her kucaklamaya açık hale getiriyordu – artık bana ne olduğunu biliyordum, içimde aşk vardı ve sadece yeniyetmelik günlerinin o karmaşası

içinde duyulabilecek türden bir aşk gereksinimi vardı. Ah, ne olursa olsun bu canlılığın içine dalmalıydım, başkalarının bu nabız gibi atan, gülen, soluk alan tutkusuna bir şekilde ben de katılmalıydım, ne olursa olsun ben de içlerine karışmalı, damarlarında akmalıydım; kalabalığın ortasında iyice küçülmeli, adsızlaşmalıydım, dünyanın kirinin içinde bir tekhücreliden ibaret kalmalıydım, on binlerle birlikte çamurların içinde zevkten titreyerek kıvılcımlanan bir yaratık olmalıydım – ne olursa olsun bu bereketin, bu anaforun içine atlamalı, kendimi kendi gerginliğimden bir ok gibi fırlatmalıydım bilinmeyenin içine doğru, beraberliğin göklerine doğru.

Şimdi biliyorum ki ben o zaman sarhoştum. Kanımda her şey, atlıkarıncaların çanının gümbürtüsü, erkeklerin el attığı kadınların hafif haz kahkahaları, müziğin karmaşası, eteklerin uçuşması, hepsi birbirine karışmış çılgın gibi akıyordu. En küçük ses bile içime saplanıyor, sonra bir kez daha burkularak şakaklarımda zonkluyordu; her dokunuşu, her bakışı olağanüstü bir hassasiyetle sinir uçlarımda hissediyordum (deniz tutmasında olduğu gibi), ama bunların hepsi baş döndürücü bir bağlantı içinde oluyordu. İçine düşmüş bulunduğum durumun karmaşıklığını sözcüklerle ifade etmem olanaksız, ama belki de bunu en iyi bir benzetmeyle anlatabilirim: Gürültüyle, duygularla, seslerle aşırı dolmuş olduğumu söylerken, bir an sonra aksını kırabilecek bir basınçtan kurtulmak için tüm çarklarıyla delicesine dönen bir makine gibi aşırı ısınmış olduğumu kastediyorum. Kızışmış kanım parmak uçlarımda atıyor, şakaklarımda zonkluyor, boğazımı sıkıyor, alnımı zorluyordu – yıllar süren duygusal uyuşukluktan sonra bir anda beni kül eden bir ateşe yakalanmıştım. Şimdi kendimi açmam, kendi içimden fırlayıp çıkmam, bir sözcükle, bir bakışla kendimi anlatmam, dışıma taşmam, kendimi elden çıkarmam, teslim etmem,

basitleştirmem, çözmem gerektiğini hissediyordum – suskunluğun, beni bu sıcak, akışkan, canlı unsurdan ayıran sert kabuğundan kurtarmalıydım kendimi bir şekilde. Saatlerden beri hiç konuşmamış, kimsenin elini sıkmamış, kimsenin anlayışlı ve soran bakışlarıyla karşılaşmamıştım ve şimdi yaşadıklarımın akını altında bu uyarılmışlık hali suskunluğun karşısında büyüyordu. Hiç ama hiçbir zaman, binlerce insanla birlikte dalgalandığım, dört bir yanımdan sıcaklıkla ve sözcüklerle kucaklandığım, ama yine de bu doluluğun akışından kopuk olduğum şu anki kadar büyük bir paylaşma, bir insan yakınlığı ihtiyacı duymamıştım. Denizde susuzluktan ölen biri gibiydim. Bir yandan da bu eziyetin her an arttığını, sağımda solumda her an yabancı bir şeylerin birbirine dokunarak birleştiğini, cıva küreciklerinin oyun oynarcasına bir araya geldiklerini görüyordum. Delikanlıların tanımadıkları kızların yanından geçerken onlara laf attıklarını ve daha ilk sözcükten sonra kollarına girdiklerini, her şeyin buluştuğunu ve birleştiğini gördükçe içimi bir kıskançlık kaplıyordu. Atlıkarıncada bir selam, geçerken bir bakış yetiyordu ve birbirlerini tanımayan insanlar bir sohbete girip kaynaşıyorlardı, belki de birkaç dakika sonra tekrar ayrılmak üzere, ama bu yine de bir bağdı, buluşmaydı, anlaşmaydı ve o an benim tüm varlığım bunlar için tutuşuyordu. Oysa sosyal ortamlarda konuşma becerisine sahip, tarzına güvenen ve aranan bir sohbet arkadaşı olan ben, korkudan ölüyordum, benimle alay edecekleri endişesiyle o geniş kalçalı hizmetçi kızlardan biriyle konuşmaya çekiniyordum, hatta biri tesadüfen benden yana baktığında gözlerimi yere çeviriyordum, ama içimden tek bir sözcük için yanıp tutuşuyordum. Bu insanlardan ne istediğim kendim için bile net değildi, sadece yalnız kalmaya ve kendi ateşimle kavrulmaya daha fazla dayanamayacaktım. Fakat bütün bakışlar beni yalayıp geçiyor-

du, kimse varlığımı hissetmek istemiyordu. Bir ara on iki yaşlarında üstü başı dökülen bir oğlan yakınıma geldi, ışıkların yansısı bakışlarını aydınlatmıştı, hoplayan tahta atlara öylesine bir özlemle bakıyordu ki. Küçük ağzı susuzluktan yanarmış gibi açık duruyordu: Belli ki binecek parası yoktu ve diğerlerinin bağırışlarından ve kahkahalarından pay çıkartmaya çalışıyordu. Kendime ite kaka yol açarak ona yaklaştım ve "Sen de bir tur binmek ister misin?" diye sordum – fakat sesim niçin böyle titremiş ve tiz bir şekilde çatlamıştı? Bana baktı, korktu –Niçin? Niçin?– sonra kıpkırmızı oldu ve tek bir şey söylemeden kaçıp gitti. Yalınayak bir çocuk bile benden bir armağan kabul etmek istemiyordu. Öyle hissediyordum ki, bende onlara korkunç yabancı gelen bir şeyler vardı, bu yüzden hiçbir şekilde aralarına karışamıyor, beni saran bu yoğun kitleden kopuk bir şekilde suyun üzerindeki bir yağ damlası gibi tek başıma yüzüyordum.

Fakat pes etmedim, daha fazla yalnız kalamazdım. Tozlu rugan ayakkabılarımın içinde ayaklarım yanıyordu, çıkan dumanların yoğunluğundan boğazım kurumuştu. Etrafa bakındım: İki yanımdan akan insan selinin arasında küçük adacıklar gibi duran yeşil alanlar vardı, buralarda halktan insanlar çıplak tahta sıralara oturmuş, kırmızı kareli örtüler serili masaların başında biralarını içiyor, pazar günü pipolarını tüttürüyorlardı. Görüntü çekiciydi, birbirlerini tanımayan insanlar bir arada oturmuş sohbet ediyorlardı, o çılgın kargaşanın ortasında bir parça huzur vardı burada. İçeri girdim, masaları gözden geçirdim, sonunda iriyarı bir esnafın karısı, iki neşeli kızı ve küçük oğluyla birlikte oturduğu bir tanesini gözüme kestirdim. Müziğe uyarak başlarını sallıyorlar, birbirleriyle şakalaşıyorlardı, onların huzurlu ve neşeli bakışları beni rahatlattı. Nezaketle selam verip bir sandalyeye dokunarak oturmak için izin istedim. Kahkahaları anında

dondu, bir an hepsi sessiz kaldı (sanki her biri bir diğerinin onayını bekliyordu) ve sonunda kadın adeta şaşkınlıkla, "Buyurun lütfen! Buyurun!" dedi. Oturdum ve anında, varlığımla onların o dizginsiz neşesini yerle bir ettiğim duygusuna kapıldım, çünkü masaya birden tedirgin bir sessizlik çökmüştü. Gözlerimi üzerinde tuz ve karabiber tozlarının birbirine karışarak kirlettiği masa örtüsünden kaldırmaya cesaret edemesem de hepsinin hayretle beni izlediğini hissettim ve derhal üzerimdeki özel seçilmiş takımla, Paris modeli silindir şapkamla, güvercin grisi kravatımdaki inci iğneyle bu alt tabaka lokantası için fazla şık olduğumu anladım –ne yazık ki çok geç!– şıklığını ve yaydığım lüks dalgaları burada da hemen düşmanca ve bulanık bir atmosfer yaratmıştı. Ve beş insanın bu suskunluğu beni, acı bir umutsuzlukla tekrar tekrar kırmızı karelerini saydığım masaya giderek daha fazla yapıştırdı, utanç beni olduğum yere çivilemişti, aniden kalkıp gidemiyordum, utanç dolu bakışlarımı kaldırmaya bile korkuyordum. Sonunda garsonun gelip ağır bira bardağını önüme bırakması benim için bir kurtuluş oldu. Böylece bir elimi hareket ettirme ve bardağın kenarından ürkerek de olsa masaya bir göz atma fırsatı buldum: Beşi de beni izliyordu gerçekten, nefretle değilse de sessiz bir hayretle. Kendi basit dünyalarına sızmaya çalıştığımı görmüşlerdi; orada kendi dünyama ait olmayan bir şeyleri aradığımı; beni oraya sevginin, ilginin, valsin, biranın, pazar keyfinin verdiği berrak neşenin değil de, anlamadıkları, ama kuşku duydukları bir hevesin çektiğini, ait oldukları sınıfın saf içgüdüsüyle hemen sezmişlerdi; aynı atlıkarıncanın başında armağanımı kabul etmeyen o küçük oğlan gibi, aynı koca kalabalığın içinde benim şıklığımdan, görmüş geçirmiş halimden farkına varmadıkları düşmanca bir duyguyla kaçan onca insan gibi. Yine de onlara söyleyecek basit, yürekten, gerçek-

ten insanca iki sözcük bulabilsem, babanın veya annenin bana karşılık vereceklerinden, kızların hoşnutlukla gülümseyeceğinden, oğlanla atış barakalarından birine gidip çocukça eğlenebileceğimden emindim. Beş on dakika içinde kendimden kurtulup sıradan bir sohbetin rahatlatıcı ortamına kabul edilebilir, gönülden bir içtenlikle, hatta memnuniyetle karşılanabilirdim – ama o basit sözcükleri bulamıyor, sıradan bir sohbeti başlatamıyordum, olmuyordu; gereksiz, budalaca, ama ağır basan bir utanç boğazımı düğümlüyordu ve ben bu basit insanların masasında gözlerim yerde, üstelik oradaki uygunsuz varlığımla pazar gününün son saatlerinin tadını kaçırmanın azabı içinde bir suçlu gibi oturuyordum. Orada öyle çakılmış gibi dururken, buna benzer yüzlerce masanın, binlerce dost insanın önünden bir kez bile bakmayı düşünmeden, sadece kendi dar elit çevrem içindeki başarıya veya takdire önem vererek geçip gittiğim onca yılın kayıtsızca kibrinin kefaretini ödedim ve yaşadığım şu dışlanmışlık halinde ihtiyaç duyduğum dolaysız iletişimin, o iddiasız sözcüklerin etrafının içimde sımsıkı örülmüş olduğunu hissettim.

Böylece o güne kadar özgür bir insan olan ben, garson sonunda gelene kadar eziyet içinde büzülerek, durmadan masa örtüsündeki kırmızı kareleri sayarak bekledim. Hesabımı isteyip ödedim, neredeyse dokunmadığım birayı masada bırakarak kalktım ve vedalaştım. Masadakiler dostça karşılık verdiler, ama yadırgadıkları da belliydi: Ben arkamı döner dönmez, o yabancı cisim aralarından atılır atılmaz masadaki canlılığın ve neşenin geri döneceğini, sıcak ve samimi sohbetin kaldığı yerden devam edeceğini bakmadan biliyordum.

Kendimi tekrar insan selinin içine attım, bu kez daha hırslı, daha istekli ve ümitsizdim. Bu arada karanlık siluetleri göğe yükselen ağaçların altında kalabalık biraz daha

seyrelmişti, artık atlıkarıncaların ışıklarının altında eskisi kadar yoğun ve hareketli bir kaynaşma yoktu, yalnızca meydanın en dış kenarında belli belirsiz bir kımıltı hissediliyordu. Ayrıca kalabalığın derin, fokurtulu, adeta haz soluyan uğultusu da küçük küçük sesler halinde çözülmüştü ve bir yerlerde müzik ayrılanları tekrar geri çağırmak istercesine şiddetle ve taşkınca yükseldiğinde hemen dağılıp gidiyordu. Şimdi ortalıkta başka türden yüzler belirmişti, ellerinde balonları, renkli konfetileriyle çocuklar çoktan evlerine dönmüş, yayıla yayıla dolaşan pazar gezmesine çıkmış aileler de gitmişlerdi. Şimdi ortalıkta sadece bağrışan sarhoşlar ve artık bitkin düştükleri belli olsa da hâlâ aranarak yan yollardan çıkan başıboş delikanlılar vardı. Tanımadığım insanların masasında çivilenmiş gibi oturup kaldığım o bir saat içinde bu tuhaf dünya iyice bayağılığa doğru kaymıştı. Fakat küstahça ve tehditkârca göz kırpan bu âlem bir şekilde daha önceki aile ortamından daha çok hoşuma gitti. İçimde uyarılmış olan içgüdü burada benzer bir açlığın gerilimini algılamıştı; bu kuşkulu tiplerin, toplumun bu atıklarının resmigeçidinde bir bakıma kendi yansımı bulmuştum: Onlar da burada benim gibi yakıcı bir macera peşinde olmanın huzursuz bekleyişiyle deli gibi dolanıp duruyorlardı ve bunu öylesine açık ve aleni yapıyorlardı ki, bu çulsuz herifleri bile kıskandım; çünkü ben suskunluğun baskısından, yalnızlığımın azabından kurtulma ihtiyacının sabırsızlığıyla, nefes nefese bir atlıkarıncanın direğinin dibine sinmiştim ve yine de kıpırdamaktan, seslenmekten, bir söz söylemekten acizdim. Orada öylece durup gözlerimi titreşerek dönen ışıkların yansıdığı meydana dikmiş, parlaklığın çekimine kapılarak bir an için başını çeviren her insana bulunduğum ışıklı adacığın içinden budalaca bir beklentiyle bakıyordum. Fakat bütün bakışlar üzerimden umursamazca kayıp gidiyordu. Kimse beni istemiyor, kimse bana yaklaşmıyordu.

Toplumun benim gibi varlıklı, bağımsız, milyonluk bir şehrin en önde gelenleriyle görüşen, uygar ve seçkin bir bireyinin o gece tam bir saatini Prater'de kötü gıcırtılar çıkartarak hiç durmadan sallanan bir atlıkarıncanın direğinin dibinde geçirdiğini; yirmi, kırk, yüz kez aynı cızırtılı polkayı, aynı baygın valsi dinlediğini, önünden geçen boyalı tahtadan yapılma aynı şapşal at kafalarını seyrettiğini ve küskün bir inatla, kaderin iradeye baskın çıkardığı büyüye benzer bir duyguyla yerinden kıpırdayamadığını birilerine anlatmaya çalışmanın çılgınlık olduğunu biliyorum. O sıradaki davranışlarımın anlamsız olduğunu biliyorum, fakat o saçma inatta, insanın bedeninde ancak bir uçuruma düşerken ölüme az kala duyabileceği türden çeliksi bir kasılma, duyumsal bir gerilim söz konusuydu; bomboş geçip gitmiş olan tüm yaşamım birdenbire geri hücum etmiş ve gırtlağıma kadar yığılmıştı. Ve birisinden gelecek herhangi bir sözcük, bir bakış beni kurtarana kadar beklemek, direnmek şeklindeki bu anlamsızca çılgınlığımla kendime ne kadar eziyet edersem bu eziyetten bir o kadar da haz alıyordum. O direğin dibinde dikilirken bir şeylerin kefaretini ödüyordum, o hırsızlıktan çok yaşamımdaki bunaltıcılığın, boşluğun, yavanlığın cezasıydı bu ve kaderin beni serbest bıraktığına dair bir işaret gelmeden oradan ayrılmamaya kararlıydım.

Zaman geçtikçe gece daha da yakınlaşıyordu. Barakalarda ışıklar birbiri ardına sönüyor, ardından karanlık bir sel gibi kabarıp çimenlerin üzerindeki aydınlık lekeleri yutuyordu: Benim durduğum ışıklı adacık giderek yalnızlaşıyordu ve ben saate artık titreyerek bakıyordum. Bir on beş dakika daha vardı, sonra benekli tahta atlar duracak, alınlarındaki kırmızılı yeşilli ampuller sönecek, kurulu müzik dolabının süresi bitecek, sesi kesilecekti. O zaman ben karanlıkta, hafifçe hışırdayan gecenin içinde

tamamen yalnız, tamamen itilmiş, terk edilmiş kalacaktım. Kararmakta olan meydana bakarak endişem giderek artıyordu, artık gelip geçen çok azalmıştı, nadiren aceleyle eve dönen bir çiftin geçtiği veya birkaç sarhoş delikanlının yalpaladığı görülüyordu; ne var ki karşı tarafta, gölgelerin içinde, huzursuzca ve meydan okuyarak gizli bir yaşam sürüyordu hâlâ. Yoldan birkaç adam geçtiğinde ara sıra hafif bir ıslık veya ağız şapırtısı işitiliyordu. Sonra karanlıklardaki çağrıya uyup o yana saptıklarında, gölgelerin arasından kadın fısıltıları geliyor, rüzgâr ara sıra tiz kahkahalardan kopardığı parçaları bu tarafa sürüklüyordu. Kıpırtıların giderek karanlığın kıyısından aydınlık meydana doğru küstahça yaklaştığı, fakat lambalardan yansıyan ışıkta bir bekçi miğferinin ucu görünür görünmez hemen geri çekildiği hissediliyordu. Bekçi turuna devam ederken uzaklaştığı anda hayaletimsi gölgeler tekrar beliriyordu, kalabalığın seli çekildikten sonra geriye kalan son balçık, geceler âleminin son atığıydı bunlar: Kendi yatağı olmayan, gündüzleri bir minderin üstünde uyuyup geceleri durmadan sürten; kullanılmış, kirletilmiş, bozulmuş bedenlerini şu karanlığın içinde bir yerlerde üç kuruş karşılığı herkese açan, açlığın veya bir serserinin zoruyla sürekli karanlıklarda dolaşan, polisin her yerde peşinde olduğu, hem avlanan hem avlayan en yoksul ve dışlanmış cinsten birkaç fahişe. Yaşamın zorlukla ışıyan ve zaten yakında bir hastanede veya hapishanede sönecek olan korunu canlı tutabilmek için bir sokak meyhanesinden sıcak şarap almak üzere bir veya iki kron karşılığında ateşini söndürebilecekleri bir erkek, geride kalmış bir gece kuşu bulma umuduyla aç köpekler gibi yavaş yavaş aydınlık meydana doğru yaklaşıyorlardı. Pazar günü kalabalığında bütün gün kabaran kösnüllüğün atığıydı, son posasıydı bunlar ve ben şimdi karanlığın içinden hayaletler gibi çıkan bu aç mahlukla-

rı bulunduğum yerden ölçüsüz bir dehşet içinde seyrediyordum. Fakat bu dehşette bile büyülü bir haz vardı, çünkü bu en kirli aynada bile unutulmuş ve körelmiş duygularımı yeniden gördüm: Burada yıllar önce içinden çoktan geçip gittiğim ve şimdi yeniden fosforlanarak duyularımda kıvılcımlanan derin, bataklık bir âlem vardı. Bu olağanüstü gecenin ansızın karşıma çıkarttıkları, kapanıp kalmış ruhumun birdenbire açılması, geçmişimin en karanlık yanlarının, en gizli dürtülerimin şimdi apaçık karşımda duruyor olması tuhaftı. Ürkek bakışlarımın çekimlerine kapılarak merakla, ama aynı zamanda da ödlekçe bir yılgınlıkla bu türden yaratıklara takılıp kaldığı yeniyetme yaşlarımın derinlere gömülüp kalmış o bunaltıcı duyguları, ilk kez gıcırdayan rutubetli basamakları bir kadının peşinden çıkıp yatağına girdiğim günün anısı yüzeye çıkmıştı – ve ansızın, sanki bir şimşek gecenin karanlığını yırtmış gibi, o unutulmuş anının her ayrıntısını, yatağın üstündeki yağ lekesini, kadının boynundaki nazarlığı net olarak gördüm; o anki hararetimi, o belirsiz bunaltıyı, tiksintiyi ve ilk yeniyetme erkek gururunu yeniden hissettim. Bütün bunlar ansızın dalgalanarak bedenimden geçti. İçime birden müthiş bir görüş berraklığı aktı ve –bu tarifsiz hali nasıl anlatsam!– ben bir anda her şeyi, yaşamın son atıkları oldukları için böylesine yakıcı bir acımayla onlara beni neyin bağladığını gördüm ve bir kez suçla uyarılmış olan içgüdülerim bu olağanüstü gecede benimkine çok benzeyen o aç avareliği, o her temas, her tesadüfi ve yabancı haz karşısında neredeyse suç oluşturacak ölçüde açık oluşu hissetti. Karanlığın içinde başka varlıklar, insanlar da olduğunu; nefes alan, konuşan, başkalarından, belki benden de, –ki benim beklediğim sadece kendimi sunmaktı, çılgınca bir istekle insana kavuşmak için tutuşuyordum– bir şeyler bekleyen birileri olduğunu hissedince büyülenmiş gibi

onlara doğru çekildim, cüzdanımdaki çalıntı para göğsümün üstünde birden ateş gibi yanmaya başladı. Ve erkekleri böyle kadınlara neyin çektiğini birden anladım, sebep kanın kaynamasından, arzunun kabarmasından çok, aksi takdirde aramızda yükselen ve benim ateş almış duygularımla bugün ilk kez algıladığım dehşet verici bir yabancılık duygusu, yalnızlık korkusuydu yalnızca. Bu boğucu duyguyu en son ne zaman hissettiğimi hatırladım: İngiltere'de, Manchester'daydı, ışıksız bir göğün altında yaşayan, bir metro gibi gürültüye boğulmuş, ama aynı zamanda insanın gözeneklerinden içine kadar işleyen yalnızlıktan buz kesmiş o çeliksi şehirlerden birindeydi. Orada üç hafta akrabalarımın yanında kalmış, barlarda, kulüplerde her gece tek başıma rastgele dolaşmış ve biraz olsun insan sıcaklığı hissetmek için durup durup hep aynı ışıltılı müzikhole gitmiştim. Ve bir akşam orada böyle birini buldum, konuştuğu sokak İngilizcesini neredeyse hiç anlamıyordum, ama kendimi birdenbire bir odada bulmuştum; yabancı dudaklardan kahkahalar içiyordum, yanımda elle tutulacak kadar yakın ve sıcak bir beden vardı. O karanlık, soğuk şehir, o gürültülü, kasvetli yalnızlık bir anda eriyip yok oldu, tek işi öylece durup gelebilecek herkesi beklemek olan biri çıkıp insanı kurtararak bütün buzlarını çözebiliyordu; tekrar özgürce nefes alıp, o çelik zindanın ortasında yaşamın aydınlık hafifliğini tekrar hissedebiliyordunuz. Bunu bilmek, pek çok elin dokunuşuyla aşırı kirlenmiş, yaşlılıktan katılaşmış, aşınmış da olsa, korkularından kurtulmak için tutunabilecekleri, sarılabilecekleri herhangi bir şeyin olduğunu hissetmek yalnızlar için, kendi içine hapsolmuş insanlar için ne mucizevi bir şeydi. Benim o gece başım dönerek tekrar yüzeyine çıktığım yalnızlığın en dibine vurduğumda unuttuğum şey işte buydu, en sona kalan bu insanların bir yerlerde, son bir köşe başında, her türlü

teslimiyeti karşılamaya, her türlü ateşi söndürmeye hazır hep bekliyor olduklarıydı, hem de her zaman hazır bekleyişlerinin sunduğu o müthiş şey karşısında, insani varlıklarının o büyük armağanı karşısında ölçüsüzce küçük kalan ufak bir para karşılığında.

Yanımda atlıkarıncanın müzik dolabı tekrar uğuldayarak çalmaya başladı. Bu son turdu, pazar gecesi kasvetli yeni haftaya kavuşmadan önce dönen ışıkların karanlığa son saçılışıydı. Fakat artık gelen yoktu, tahta atlar o çılgın döngülerinin içinde boş koşuyorlardı, kasadaki yorgunluktan tükenmiş kadın artık günün hasılatını toparlıyor, ayak işlerine bakan çocuk da elinde kancalı sırık, barakanın kepenklerini gümbürdeterek indirmeye hazırlanıyordu. Sadece ben hâlâ orada duruyordum, direğe dayanmış tek başıma duruyor ve artık sadece benim gibi aranan, benim gibi beklenti içindeki tiplerin yine de aralarında yabancılığın aşılmaz boşluğuyla yarasalar gibi dolaştığı boş meydana bakıyordum. Fakat şimdi içlerinden biri beni fark etmiş olmalıydı, çünkü yavaş yavaş yaklaşıyordu, inik gözkapaklarımın altından kadının çok yakınıma geldiğini gördüm: Ufak tefek, yamuk, raşitik bir mahluktu; şapkası yoktu, zevksiz ve süslü elbisesinin altından aşınmış dans ayakkabıları görünüyordu; herhalde hepsi de eskiciden veya yol kenarı tezgâhlarından alınmış ve o zamandan beri de otların üstünde yaşanan kirli maceralarla veya yağmurla yıpranıp aşınmıştı. Olta gibi saplanan bakışları ve bozuk dişlerini gösteren davetkâr gülümsemesiyle yaltaklanarak gelip yanımda durdu. Donup kaldım. Kıpırdayamıyor, ona bakamıyor, oradan çekip gidemiyordum da: Hipnoz altındaymışım gibi bir insanın bana istekle yaklaştığını, birisinin bana talip olduğunu izliyordum; artık istersem bu iğrenç yalnızlıktan, bu azap verici dışlanmışlık duygusundan bir jestle, bir sözcükle kurtulabilirdim. Fakat hareket etmek elimde

değildi, yaslandığım direk gibi kaskatı ve bir tür şehvetli bitkinlikle, –bu arada dönmedolabın melodisi ağırlaşıp sönmeye başlamıştı– yakınımdaki varlığı ve bana yönelen isteği hissediyordum sadece ve dünyanın karanlık yanından gelen bu insani ilginin büyülü çekimine bir an için olsun kendimi tümüyle terk etmek üzere gözlerimi yumdum.

Atlıkarınca durdu, valsin melodisi inleyen son bir tınıyla tükendi. Gözlerimi açtım ve yanımdaki siluetin dönüp gitmek üzere olduğunu gördüm. Orada donmuş gibi duran birinin yanında beklemek canını sıkmıştı belli ki. Korkuya kapıldım. Bir anda buz kestim. Bu olağanüstü gecede yanıma gelen, bana açık olan tek insanı niçin kaçırmıştım? Arkamda ışıklar söndü, kepenkler tangırdayarak indi. Bitmişti.

Ve aniden –ani bir serpintiyle yükselen o sıcak dalgayı kendime bile nasıl tasvir edebileceğimi bilmiyorum– aniden –göğsümde bir damar yırtılmış gibi öylesine ani, öylesine sıcak, öylesine kızıl, yükseldi– benim gibi tümüyle sınıfsal onurunun arkasına saklanan mesafeli, gururlu bir adamın ağzında ansızın sessiz bir dua gibi, bir nöbet gibi, bir çığlık gibi çocuksu, ama yine de müthiş yoğun bir istek ifade buldu; o küçücük, kirli, raşitik fahişeye geri dönmesini, onunla konuşmak istediğimi söyledim. Peşinden gitmememin sebebi gurur değildi –gururum ezilmiş, çiğnenmiş, yepyeni duygular tarafından süpürülüp atılmıştı– çok güçsüz, çok çaresizdim sadece. Böylece titreyerek ve altüst olmuş bir halde, yeniyetmelik yıllarımdan beri bir daha asla bir şeyi beklemediğim gibi bekleyerek, sadece bir kez bir akşam yabancı bir kadın ağır ağır soyunmaya başladığında ve seyredildiğinin farkında olmadan sürekli oyalandığında pencerede durmuş olduğum gibi, orada gecenin işkence kazığının dibinde durdum – kendime yabancı bir sesle bir mucize olsun, o yarı

sakat fahişe, insanlığın o son kırıntısı bana bir şans daha versin, bir kez daha geri dönsün diye Tanrı'ya yalvararak öylece durdum.

Ve döndü. Bir kez daha tamamen mekanik bir hareketle arkasına baktı. Fakat öyle şiddetle titremiş, duygularımdaki gerilimi öylesine belli etmiş olmalıyım ki, durup beni gözlemledi. Bir kez daha sallanarak yarı döndü, karanlıkta bana baktı, gülümseyerek ve davetkârca başını sallayarak meydanın karanlık köşesini işaret etti. Ve ben nihayet içimdeki korkunç donukluğun gevşemeye başladığını hissettim. Tekrar hareket edebiliyordum ve onayladığımı belli ederek başımı salladım.

Gizli sözleşme yapılmıştı. Şimdi kadın ara sıra dönüp peşinden gidiyor muyum diye bakarak meydanın karanlık yanına doğru önden yürüyordu. Onu izledim, dizlerimdeki kurşun çözülmüştü, ayaklarımı hareket ettirebiliyordum artık. Sanki bilinçli olarak yürümüyor da bir mıknatıs tarafından çekiliyor, adeta gizemli bir güç tarafından sürükleniyormuş gibi kadının peşinden gittim. Barakaların arasındaki yolun karanlığında adımlarını yavaşlattı. Artık yanındaydım.

Birkaç saniye inceleyerek ve güvensizlikle beni süzdü, onu tedirgin eden bir şey vardı. Belli ki tuhaf, ürkek duruşum ve şıklığımın ortamla uyuşmazlığı kadına bir şekilde kuşkulu görünmüştü. Birkaç kez etrafa baktı, duraksadı. Sonra sokağın bir maden kovuğu kadar karanlık görünen devamını işaret ederek, "O yana gidelim," dedi, "sirkin arka tarafı iyice karanlıktır."

Bir karşılık veremedim. Bu karşılaşmadaki dehşet verici bayağılık beni uyuşturmuştu. Aslında oradan kurtulmayı, biraz parayla, küçük bir bahaneyle özgürlüğümü satın almayı yeğlerdim, ama artık irademin üzerimde bir yaptırımı kalmamıştı. Dik, karlı bir yamaçtan aşağı kızak üstünde büyük bir hızla kayarken bir dönemeçte savrul-

muşum, ölüm korkusu bir şekilde hız sarhoşluğunun hazzına karışmış ve ben fren yapmak yerine başım dönerek, ama yine de bilinçli bir güçsüzlük içinde kendimi iradeden yoksun bir halde düşüşe teslim etmişim gibi bir duygu içindeydim. Artık geri dönemezdim, belki hiçbir şekilde dönmek de istemiyordum ve kadın samimi bir tavırla bana yaslandığında ister istemez ben de onu kolundan tuttum. Aşırı zayıf bir koldu, bir kadının değil, tam gelişmemiş sıracalı bir çocuğun kolu gibiydi ve incecik giysisinin üstünden dokunduğum anda, yaşadığım duygu gerilimine rağmen içim birden gecenin önüme sürüklediği bu ezilmiş, zavallı canlıya karşı şefkatli bir acımayla dolup taştı. Ve elimde olmadan bu zayıf, hastalıklı kolu daha önce hiçbir kadına dokunurken göstermediğim bir saygıyla okşadım.

Mat bir ışığın aydınlattığı yoldan geçerek küçük bir çalılığa vardık, görkemli ağaçların tepeleri burada boğucu, kötü kokulu bir karanlığı kubbe gibi sarıp birleştirmişti. Karanlıkta artık hiçbir siluetin seçilmediği o anda kolumdaki kadının büyük bir temkinlilikle dönüp arkasına baktığını hissettim, birkaç adım sonra aynı şeyi bir kez daha tekrarladı. Ne tuhaftır ki adeta uyuşturulmuş gibi kirli bir maceranın içine sürüklenirken bir yandan da duyularım müthiş açık ve berraktı. Hiçbir şeyi kaçırmayan, her kıpırtıyı algılayan bir duru görüyle, geride bıraktığımız yolun kenarından bazı gölgelerin peşimizden kaydığını hissettim ve sanki kulağıma çok hafif ayak sesleri geldi. Ve aniden –çakan bir şimşeğin yeryüzünü bembeyaz bir ışığa boğması gibi– her şeyi anladım, her şeyi sezdim: Kadın beni bir av gibi daha önceden kararlaştırılmış bir noktaya doğru tuzağa sürüyordu ve pezevenkleri peşimizdeydiler. Sadece yaşamla ölüm arasına sıkışmış saniyelerde oluşan bir berraklıkla her şeyi bir anda gördüm, tüm olasılıkları düşündüm. Kurtulmama yetecek zaman vardı daha, anacadde yakın olmalıydı,

çünkü elektrikli tramvayın rayların üzerinde çıkardığı sesi duyuyordum, bir ıslık, bir sesleniş insanları buraya toplamaya yeterdi. Bütün kaçma ve kurtulma olasılıkları net çizgilerle gözlerimin önünde belirdi.

Fakat ne tuhaftır ki, yaşadığım bu korku aklımı başıma getireceğine beni daha da kızıştırdı. Bir sonbahar gününün berrak ışığı altında açık bir zihinle oturduğum şu anda bile yaptıklarımın saçmalığını kendime açıklayamıyorum. Gereksiz bir tehlikenin içine atıldığımı varlığımın her zerresiyle biliyordum, fakat bir önsezi inceden bir delilik gibi kanıma karışmıştı bir kere. İğrenç, belki de ölümcül bir şeyle karşılaşacağımı biliyordum. Burada bir suça, herhangi adi, pis bir işe zorlanacak olma duygusuyla tiksintiden titriyordum; fakat tam da bu içime dolarak beni uyuşturan hiç tanımadığım, hiç bilmediğim yaşam sarhoşluğu içinde ölüm bile karanlık da olsa merak uyandırıcıydı. Korkumu belli etmekten utanmak mı, yoksa bir zayıflık mı bilmiyorum, ama bir şeyler beni ileri doğru itti. Hayatın en dibindeki lağımlara kadar inmek, tüm geçmişimi tek bir gün içinde harcayıp israf etmek beni cezp ediyordu, bu maceranın bayağılığına ruhun gözü pek hazları karışıyordu. Bedenimin her hücresiyle tehlike kokusu almama rağmen, duyularımla, aklımla tehlikeyi net bir şekilde algılamama rağmen beni bedensel olarak çekmekten çok iten ve tek istediği beni suç ortaklarının yanına çekmek olan bu pis Prater fahişesinin kolunda çalılıkların içine doğru ilerlemeye devam ettim. Geri dönemiyordum. Öğleden sonra yarış alanında üstüme yapışıp kalmış olan suç işlemenin çekim gücü beni giderek daha aşağılara sürüklüyordu. Artık sadece uyuşukluğumu ve yeni derinliklere, belki de sonuncusuna doğru, ölüme doğru, savrulmanın baş döndürücü esrikliğini hissediyordum.

Birkaç adım sonra kadın durdu. Bakışları tekrar güvensizlikle çevrede dolaştı. Sonra beklentiyle bana baktı: "Eee, bana ne armağan edeceksin bakalım?"

Tabii ya. Bunu unutmuştum. Fakat soru aklımı başıma getirmedi. Aksine. Bir şeyler verebileceğim, kendimden bir şeyler saçabileceğim için sevinç duydum. Aceleyle cüzdanımı çıkarttım, gümüş bozukluklar, birkaç buruşuk banknot, ne varsa açık tuttuğu avucuna boşalttım. İşte o zaman düşündüğümde bugün bile hâlâ kanımı kaynatan olağandışı bir şey oldu: Ya bu zavallı miktarın büyüklüğünden şaşkına dönmüştü –yaptığı kirli iş için sadece bozukluk almaya alışkındı normalde– ya da benim veriş tarzımda, parayı telaşla, hızla, neredeyse mutlulukla verişimde alışkın olmadığı, farklı bir şey görmüştü, çünkü geri çekildi ve büyük bir hayret içinde bakışlarıyla beni aradığını hissettim. Bütün gece yana tutuşa aradığım şeyi bulmuştum sonunda: Birisi bana ihtiyaç duyuyor, beni arıyordu, ilk kez bu dünyaya ait birisi için *var* olduğumu hissediyordum. Tam da bu en dışlanmış varlık, zavallı tüketilmiş bedenini karanlığın içinde bir mal gibi taşıyan bu kadın bana yanaşmış, gözleriyle beni arıyor, benim içimdeki insanı soruyordu; bu hal benim aynı zamanda hem ayık hem esrik, hem berraklık hem büyülü bir bulanıklık hissettiren tuhaf sarhoşluğumu daha da artırdı. Şimdi bu yabancı varlık yanıma biraz daha yaklaşmıştı, fakat bedeli ödenen bir hizmeti yerine getirmek ister gibi değil de, bana kalırsa kadınca bir yakınlaşma isteğiyle, farkına varmadığı bir şükranla yapmıştı bunu. O çocuk kolu gibi cılız, raşitik kolunu yavaşça tuttum ve ufak tefek çarpık bedenini hissettim, sonra birdenbire bunun da ötesinde onun bütün yaşamını gördüm sanki: Bir varoş avlusunda sabahtan öğlene kadar yabancı bir çocuk sürüsünün arasında uyuduğu ödünç bir yatak, gırtlağına sarılan pezevengi, karanlıkta geğirerek üstüne abanan sarhoş müşteriler, hastanede götürüldüğü malum bölüm, tükenmiş, hasta ve çıplak bedeninin ders malzemesi olarak genç ve küstah öğrencilerin eline bırakılması, sonun-

da çuval gibi nakledildiği bir kimsesizler yurdunda bir hayvan gibi ölüme terk edilmesi. İçimde ona karşı, hepsine karşı sonsuz bir acıma uyandı, hissettiğim sıcaklık şefkatti, asla şehvet değil. Durup durup sıska kolunu okşuyordum. Sonra eğilip şaşkınlık içindeki kadını öptüm.

O anda arkamda bir hışırtı oldu. Bir dal çatırdadı. Sıçrayarak geri çekildim. Bir erkek bayağı yayvan bir sesle güldü. "Bakın hele. Tam düşündüğüm gibi."

Daha arkama dönüp bakmadan kim olduklarını biliyordum. Bütün o uyuşukluğumun içinde bile etrafımın sarılı olduğunu bir an olsun unutmamış, gizemli bir zindelikteki merakımla onları beklemiştim. O sırada bir gölge çalılıkların arasından öne çıktı, onu bir ikincisi izledi. Küstah, yabani oğlanlardı ikisi de. O bayağı gülüş tekrar duyuldu. "Burada pis işler çevirmek, ne adilik. Elbette, kibar biri beyimiz! Ama şimdi biz onu hoplatmasını biliriz." Hiç kıpırdamadan durdum. Şakaklarımdaki damarların attığını hissettim. Korku duymuyordum. Sadece olacakları bekliyordum. Nihayet dibe varmıştım, bayağılığın son noktasına. Artık sırada çarpıp parçalanma vardı, yarı bilinçli sürüklendiğim sona yaklaşmıştım.

Kız yanımdan kaçmış, ama diğerlerinin yanına da gitmemişti. Ortada bir yerlerde duruyordu. Anlaşılan bu planlı baskından pek hoşnut değildi. Adamlar da benim tepkisizliğim karşısında öfkelenmeye başlamışlardı. Birbirlerine bakıp duruyorlardı, belli ki karşı çıkmamı, yalvarmamı veya bir korku belirtisi göstermemi bekliyorlardı. "Aha, bu bir şey demeyecek," diye tehditkârca seslendi sonunda biri. Diğeri üstüme yürüyerek buyurgan bir sesle, "Bizimle karakola kadar geleceksin," dedi.

Hâlâ bir karşılık vermiyordum. O zaman adamlardan biri omzuma dokunarak beni öne doğru itti. "Yürü bakalım," dedi.

Yürüdüm. Karşı çıkmadım, çünkü içimden gelmiyordu. Durumun benzersizliği, bayağılığı, tehlikesi beni uyuşturmuştu. Ne var ki zihnim son derece açıktı, adamların polisten benden çok daha fazla korktuklarından emindim, ellerine üç beş kron sıkıştırarak onlardan kolayca kurtulabilirdim – fakat ben yaşadığım bilinçli takatsizlik içinde bu iğrençliğin en dibinin keyfini sürmek istiyordum, durumun acımasız alçaltıcılığının tadını çıkarmak istiyordum. Hiç acele etmeden, mekanik hareketlerle beni ittikleri yönde yürüdüm.

Fakat benim hiç sesimi çıkarmadan sabırla ışığa doğru yürümem oğlanların aklını karıştırmış olmalıydı. Alçak sesle bir şeyler konuştular. Sonra kasten seslerini yükselterek devam ettiler. "Bırak gitsin," dedi biri (yüzü çiçek bozuğu, ufak tefek olanı), diğeri yapmacık bir sertlikle yanıt verdi: "Hayır, olmaz. Bizim gibi yiyecek yemek bulamayan zavallının biri bunu yapsa oyarlar. Ama böyle kibar bir bey – bunun da bir cezası olmalı." Her sözcüklerini duyuyor ve içlerinde gizli ricayı anlıyordum, onlarla pazarlığa girmemi bekliyorlardı; benim içimdeki suçlu onların içindeki suçluyu anlıyordu, onlar bana korkutarak eziyet etmek istiyorlardı, ben de onlara tepkisizliğimle. Aramızda sessiz bir mücadele vardı –ah ne kadar bereketli bir geceydi!– Prater çayırının pis kokulu çalılıklarında, iki pezevenkle bir fahişenin arasında ölümcül bir tehlikenin içindeyken, son on iki saatte ikinci kez kumarın çılgın sihriyle karşılaşıyordum; ama bu kez oyun yüksekti, söz konusu olan seçkin burjuva konumum, hatta hayatımdı. Ve ben bu muazzam oyuna, rastlantının o ışıltılı büyüsüne, kopacak kadar gerilmiş titreyen sinirlerimin tüm gücünü kullanarak katılıyordum.

"Hah, şurada bir bekçi var," dedi arkamdakilerden biri, "beyimiz buna pek sevinmeyecek, en az bir hafta içeri tıkarlar." Sesinin hain ve tehdit edici çıkmasını iste-

mişti, ama ben tınısındaki ağır güvensizliği işittim. Sakince ışığa doğru yürüdüm, altında gerçekten de bir bekçi miğferinin sivri tepesi pırıldıyordu. Yirmi adım kadar sonra önüne varmış olacaktım. Arkamdaki adamların sesi kesilmişti, adımlarının giderek yavaşladığını fark ettim; biraz sonra ödlekçe geride kalıp karanlık dünyalarının içine karışacaklarını, oyunlarının başarısızlığa uğramasına kızıp acısını belki de zavallı kadından çıkaracaklarını biliyordum. Oyun bitmişti ve ben bugün ikinci kez kazanmış, tanımadığım insanları mat edip kötücül hazlarını kursaklarında bırakmıştım. Sokak lambalarının solgun ışığı karşımızda parlıyordu artık, arkama döndüğümde ilk kez adamların yüzlerini gördüm. Güvensiz bakışlarında kızgınlık ve bastırılmış bir utanç vardı. Hayal kırıklığı içinde, ezik bir halde her an karanlığa karışmaya hazır duruyorlardı. Artık güç ellerinden gitmişti, şimdi onlar benden korkuyordu.

O an içimi ansızın –sanki ruhumdaki kabarma yüreğimde bir kilidi kırmış ve sıcak duygular kanıma karışmıştı– bu iki adama karşı *kardeşçe* bir merhamet kapladı. Bu aç, çulsuz, zavallı tiplerin benim gibi aşırı tok bir asalaktan istedikleri neydi ki: Birkaç kron, birkaç sefil kron. Orada karanlıktayken boğazımı sıkabilir, gasp edebilir, hatta öldürebilirlerdi, ama bunları yapmamışlar, sadece cebimdeki üç beş gümüş kuruş için beni amatörce bir beceriksizlikle korkutmaya çalışmışlardı. Benim gibi küstahlığından, zevk için hırsızlık yapan, keyfi yerine gelsin diye suç işleyen biri bu zavallılara daha fazla eziyet edebilir miydi? Duyduğum sonsuz merhamet, kendi zevkim uğruna onların korkuları ve sabırsızlıklarıyla oynadığım için sonsuz bir utançla karıştı. Kendimi toparladım, artık güvenlik alanına girmişken, yakındaki caddenin ışığı beni korurken şimdi onları rahatlatmalı, bu öfkeli ve aç gözlerdeki hayal kırıklığını silmeliydim.

Ani bir dönüşle adamlardan birine yöneldim. Sesime bir korku tınısı katmaya çalışarak, "Benden niçin şikâyetçi olmak istiyorsunuz?" diye sordum. "Bu ne işinize yarayacak? Belki hapse atılacağım, belki de bir şey olmayacak. Fakat bunların size hiçbir yararı yok. Niçin hayatımı zorlaştırmak istiyorsunuz?"

İkisi de sıkıntıyla bana baktılar. Her şeyi beklemişlerdi, tehditler savurmamı, bağırmamı, ki o zaman köpekler gibi hırlayarak kaçacakları kesindi, ama böyle bir uysallık göstermemi değil. Sonunda biri konuştu, ama tehdit ederek değil, adeta özür dileyerek: "Bir adalet sağlanmalı. Biz sorumluluğumuzu yerine getiriyoruz."

Belli ki böyle durumlar için ezberlenmiş bir yanıttı bu. Ve kulağa bir şekilde sahte geliyordu. İkisi de bana bakmaya cesaret edemeden öylece bekledi. Ne beklediklerini biliyordum, bağışlanmak için yalvarmamı ve onlara para teklif etmemi bekliyorlardı.

O saniyeler içinde geçen her şey hâlâ aklımda, kıpırdayan her sinir ucunu, zihnimden geçen her düşünceyi hatırlıyorum. O anda kötücül yanımın ne istemiş olduğunu da gayet iyi biliyorum: Onları bekletmek, biraz daha eziyet etmek, bekletmenin hazzının tadına varmak istiyordum. Fakat kendimi çabuk denetledim, o ikisini artık korkularından kurtarmam gerektiğini bildiğim için yalvarır gibi yaptım. Bir sinme komedisi oynadım, onlardan aman diledim, seslerini çıkarmamalarını, beni zor durumda bırakmamalarını rica ettim. Bu zavallı acemi zorbaların nasıl sıkıntıya girdiklerini gördüm ve aramızdaki sessizliğin tekrar yumuşamasını izledim.

Ve nihayet, nihayet sabırsızlıkla beklemekte oldukları sözcüğü söyledim. "Ben... ben size... yüz kron vereyim."

Üçü de irkilerek birbirlerine baktılar. Tam her şeyi kaybettiklerini sandıkları anda bu kadar çoğunu beklememişlerdi. Sonunda huzursuz bakışlı ve çiçek bozuğu

suratlı olan kendini toparladı. İki kez lafa girmeye hazırlandı. Boğazından ses çıkmıyordu. "İki yüz kron!" dedi sonunda, bunu söylerken nasıl utandığını gördüm.

"Kesin ama şunu," diye birden kadın araya girdi. "Hiçbir şey vermeden çekip gitmediğine şükredin. Bir şey yapmadı ki, bana dokunmadı bile. Fazla yüksekten attınız."

Gerçek bir öfkeyle bağırmıştı adamlara. Yüreğim serinledi. Birisi beni düşünüyordu, beni savunuyordu; bayağılıktan iyilik, bir şantajdan bulanık da olsa adalet isteği çıkmıştı. Bana nasıl da iyi gelmişti bu, içimdeki kabarmayı nasıl da yatıştırmıştı! Hayır, artık bu insanlarla daha fazla oynamamalı, bu kadar korkmuş, bu kadar utanmışlarken daha fazla eziyet etmemeliydim. Bu kadarı yeterdi.

"Pekâlâ, iki yüz kron o halde."

Üçünden de ses çıkmadı. Cüzdanımı cebimden alıp çok ağır hareket ederek içinin görüneceği şekilde açtım. Bir hamlede elimden kapıp karanlığa karışabilirlerdi. Fakat ürkekçe gözlerini kaçırdılar. Aramızda bir şekilde gizli bir bağlılık oluşmuştu, artık mücadele ve çekişme değil; dürüstlük, güven ve insani ilişki vardı. Çalıntı paraların arasından iki banknot çekip uzattım.

Adam parayı alırken elinde olmadan "Teşekkürler," dedi ve hemen başını çevirdi. Tehditle alınmış bir para için teşekkür etmenin gülünçlüğünü kendi de fark etmişti. Utanmıştı –ah, bu gece her şeyi hissediyordum, her şey kendini bana açıyordu– ve onun utancı bana ağır geldi. Ben de onun gibi bir hırsızken, ödlek ve iradesizken bu insanın karşımda utanmasını istemiyordum. Onun alçalması beni eziyordu. Bunu kabullenmek istemediğim için teşekkürünü geri çevirdim.

"Hayır, hayır ben size teşekkür etmeliyim aslında," derken kendi sesimdeki içtenliğin sahiciliğine kendim de

şaştım. "Eğer benden şikâyetçi olsaydınız toplum içinde rezil olacaktım ve kendimi vurmak zorunda kalacaktım. Bundan sizin de bir kazancınız olmayacaktı. Böylesi daha iyi oldu. Ben şimdi sağ tarafa sapacağım, siz de diğer yana gidersiniz herhalde. Sizlere iyi geceler."

Bir an üçü de sessiz kaldı yine. Sonra adamlardan biri "İyi geceler," dedi, sonra diğeri, en son da tümüyle karanlıkta duran fahişe iyi geceler diledi. Gerçek bir dilek gibi içten ve sıcaktı. Seslerinden varlıklarının derinlerinde bir yerde benden hoşlandıklarını hissetmiştim, bu tuhaf anı hiçbir zaman unutmayacaklardı. Hayatlarının sonunda bakımevine veya hastaneye düştüklerinde belki bir kez daha akıllarına gelecekti. Benden bir şey onlarda yaşamaya devam edecekti, onlara bir şey vermiştim. Vermenin hazzı içimi daha önce hiç tatmadığım bir duyguyla doldurdu.

Gecenin içinde Prater'in çıkışına doğru tek başıma yürüdüm. Bastırılmış her şey içimden kopup gitmişti, daha önce hiç tanımadığım bir doygunlukla kendi dışıma taştığımı, sonsuz evrene karıştığımı duydum. Her şeyi sanki sadece benim için varmış gibi algılıyor, her şeyle yeniden coşkuyla bütünleştiğimi hissediyordum. Etrafımı saran karanlık ağaçlar bana fısıldıyordu ve ben onları seviyordum. Yıldızlar yukarıda pırıldıyor ve ben onların aydınlık selamlarını soluyordum. Bir yerlerde söylenen şarkıları işitiyor ve benim için söylendiklerini düşünüyordum. Yüreğimdeki kabuğu kırdıktan sonra bir anda her şey benim olmuştu, kendimi bırakmamın, kendimi armağan etmemin sevinci içimde kabarıyordu. Birilerini sevindirmenin ve bundan sevinç duymanın ne kadar kolay olduğunu hissediyordum: İnsanın kendini açması yeterliydi, insandan insana canlı bir akış başlıyordu hemen, yükseklerden derinlere iniyor, derinlerden tekrar sonsuzluğa yükseliyordu.

Prater'in çıkışındaki satış tezgâhlarından birinde mallarının üzerine eğilmiş, yorgunluktan iki büklüm bir satıcı kadın gördüm. Tezgâhında üzerleri tozdan parlayan kurabiyeler ve biraz meyve vardı, birkaç kuruş için sabahtan beri oradaydı herhalde ve artık yorgunluk belini bükmüştü. Ben sevinçliysem sen niye sevinmeyesin, diye düşündüm. Bir parça kek alıp önüne bir banknot bıraktım. Telaşla paranın üstüne vermeye davrandı, ama ben yoluma devam ettim ve uzaktan onun mutluluktan korkuya kapıldığını, iki büklüm bedeninin birden dikleştiğini, şaşkınlıkla açılan ağzından bin bir duanın döküldüğünü gördüm. Elimde kekle arabanın başında duran yorgun bir atın yanına gittim, başını benden yana çevirip dostça kişnedi. Onun hüzünlü bakışlarında da şükran vardı, pembe burnunu okşayarak keki ona uzattım. Bunu yapar yapmaz fazlasını istedim, daha fazla sevinç yaymak, daha fazla hissetmek istedim, birkaç gümüş bozuklukla, birkaç renkli banknotla korkuları, kaygıları gidermek, ruhları şenlendirmek ne kadar kolaydı. Ortalıkta niçin hiç dilenci yoktu? Balon almak isteyen çocuklar neredeydi? Ak saçlı, somurtkan ve aksak bir baloncu elinde koca bir demet renkli balonla topallaya topallaya evine dönüyordu artık, gün boyu yaptığı işten memnun olmadığı belliydi. Yanına gittim. "Balonları alıyorum," dedim. "Tanesi on kuruş," dedi güvensizlikle, böyle iki dirhem bir çekirdek dolaşan bir aylağın gece yarısı balonlarla ne yapacağını anlamamıştı. "Hepsini verin," deyip eline bir on kronluk sıkıştırdım. Sendeleyerek doğruldu, bir an gözleri kamaşmış gibi yüzüme baktı, sonra balon demetini tutan ipi titreyerek elime tutuşturdu. Elimdeki ipin gerildiğini hissettim, balonlar kaçıp gitmek, özgür olmak, gökyüzüne varmak istiyorlardı. Gidin o halde, nereye istiyorsanız oraya uçun, özgürsünüz! İpi elimden bıraktım ve onca balon bir anda renkli aylar gibi gökyü-

zünde yükseldi. Her yandan insanlar gülerek koşturup geldi, karanlığın içinden sevgililer çıktı, arabacılar kamçılarını şaklatarak birbirlerine ağaçların üzerinden evlere ve damlara doğru özgürce süzülen balonları gösterdiler. Herkes neşeliydi ve benim küçük çılgınlığımın keyfini sürüyorlardı.

İnsanları sevindirmenin bu kadar iyi ve kolay olduğunu niçin daha önce hiç anlamamıştım! Cüzdanımdaki banknotlar tekrar ateş gibi yanmaya başladı, az önce balonların ipinin zorladığı gibi şimdi onlar da parmaklarımı çekiştiriyordu, onlar da beni terk edip bilinmeze doğru uçmak istiyordu. Lajos'un çalınmış paralarıyla birlikte kendiminkileri de çıkarttım –çünkü artık suç veya değil diye bir ayrım yapmıyordum– ve isteyen herkese dağıtmak üzere elimde hazırladım. Bezginlikle Prater sokaklarını süpüren bir temizlik işçisinin yanına gittim. Herhalde ona yol soracağımı sanarak asık suratla yüzüme baktı, gülümseyerek bir yirmi kronluk uzattım ona. Durumu kavrayamadan bir süre donmuş gibi bakıp kaldı, sonra nihayet parayı aldı ve ondan ne isteyeceğimi beklemeye başladı. Fakat ben gülerek, "Kendine güzel bir şeyler al bununla," deyip yoluma devam ettim. Benden bir şeyler isteyecek birileriyle karşılaşır mıyım diye etrafıma bakınarak yürüdüm. Kimse gelmeyince ben bir fahişenin, iki sokak lambası yakıcısının yanına gidip onlara birer banknot uzattım, zemin kattaki bir fırının penceresinden içeri birkaç tane fırlattım ve arkamda hayret, şükran, sevinç karışımı duygular bırakarak bu şekilde yürüdüm de yürüdüm. Sonunda banknotları tek tek buruşturarak sokağın ortasına, sonra bir kilisenin basamaklarına savurdum ve sabah duasına gelen yaşlı bir kadının bir tanesini bularak Tanrı'ya şükredeceğini; yoksul bir öğrencinin, bir kız çocuğunun, bir işçinin yolda para bulunca, bu gece kendimi keşfederken aynı benim de duymuş oldu-

ğum gibi şaşkınlıkla karışık bir mutluluk duyacaklarını düşünerek sevindim.

Paranın tümünü nerede ve nasıl dağıttığımı artık hatırlamıyorum, ama kâğıt paralardan sonra en sonunda cebimdeki gümüş bozuklukları da verdiğimi biliyorum. Bir sarhoşluk içindeydim, son paralar da uçup gittikten sonra bir kadının içine kendimi bırakmış gibi bir hafifleme hissettim, neredeyse uçacak gibiydim, daha önce hiç bilmediğim bir özgürlüktü bu. Sokak, gökyüzü ve evler sahip olma, birbirine ait olma duygusunun yepyeni bir haliyle karışıp içime doluyordu: Daha önce hiçbir zaman, varoluşumun en hararetli anında bile bu şeylerin gerçekten var olduklarını, yaşıyor olduklarını, onların ve benim varoluşlarımızın bir ve aynı olduğunu, bütün olarak da sadece sevgiyle kavranabilen, sadece kendini teslim edenin kucaklayabileceği o büyük ve muhteşem, mutluluğuna doyulmayan yaşam olduğunu böylesine güçlü hissetmemiştim.

Daha sonra, mutluluk içinde eve dönüp kapımı açtığımda odama giden koridorun karanlığıyla karşılaşınca son bir bunaltıcı an daha yaşadım. Kapıyı açtığım anda, eğer eskiden ben olan kişinin evine girer, yatağına yatarsam, bu gecenin öylesine güzel silip temizlemiş olduğu bütün o geçmişle bağımın yeniden kurulacağı, eski hayatıma geri döneceğim korkusuna kapıldım birdenbire. Hayır, artık asla o insan olmak istemiyordum, geçmişteki o hatasız, duygusuz, dünyadan kopuk centilmen olmak istemiyordum, suçun ve dehşetin tüm derinliklerine dalacak olsam da artık gerçek yaşamı istiyordum! Yorgundum, tarif edemeyeceğim kadar yorgundum, ama yine de uykunun üstüme kapanarak bu gecenin içimde tutuşturduğu bütün o ateşi, pırıltıyı, canlılığı karanlık balçığıyla birlikte sürükleyip götürmesinden ve bu yaşadıklarımın fantastik bir düş gibi uçucu olmasından korkuyordum.

Fakat ertesi sabah yeni güne neşeyle uyandım, içime dolup taşan şükran duygusundan hiçbir şey eksilmemişti. O gecenin üzerinden dört ay geçti ve eski donukluğum bir daha geri dönmedi, güne hâlâ sıcacık duygularla çiçeklenir gibi başlıyorum. Ait olduğum dünyanın zemininin ayaklarımın altından aniden çekildiği, bilinmezliğe yuvarlandığım, kendi içimdeki uçuruma düşerken hızın baş döndürücülüğünün yaşamın tümünün sarhoşluğuna karıştığı o gece hissetmiş olduğum o büyülü esrime, o uçurucu heyecan geçip gitti elbette, ama o zamandan beri kendi kanımın sıcaklığını her nefes alışımda hissediyorum ve yaşamdan aldığım hazzın her gün tazelendiğini duyuyorum. Farklı hisseden, farklı hassasiyetlere sahip ve farkındalığı güçlenmiş başka bir insan haline geldiğimi biliyorum. Daha iyi bir insan olduğumu iddia edecek cesaretim yok elbette, ama daha mutlu bir insan olduğumu biliyorum, çünkü o buz gibi donuk hayatım için yeni bir anlam buldum, yaşamın kendisinden başka bir sözcükle açıklayamayacağım bir anlam. Ait olduğum kesimin normlarını ve kalıplarını boş bulduğum için artık ne kendimden ne de başkalarından utanıyorum. Onur, suç, günah gibi kavramlar bir anda soğuk, metalsi bir tını kazandı, bunları dehşete kapılmadan telaffuz edemiyorum artık. O gece ilk kez öylesine büyülenmişçesine hissettiğim o güçten beslenerek yaşıyorum. Beni nereye sürüklediğini sorgulamıyorum: Belki başkalarının günah diye adlandırdığı bir başka uçuruma, belki de yüceliklere sürükleyecek. Bunu bilmiyorum, bilmek de istemiyorum. *Çünkü sadece kendi kaderlerini bir gizem olarak yaşayabilenlerin gerçek anlamda yaşadıklarına inanıyorum.*

Ben yaşamı daha önce hiç bu denli arzuyla yaşamamıştım –bundan eminim– ve şimdi biliyorum ki, kendiyle ilgili durumlar karşısında kayıtsızlaşan herkes (tek çare olarak) bir suç işleyecektir. Kendi kendimi anlamaya baş-

ladığımdan beri diğer pek çok şeyi de anlıyorum: Açlıkla bir vitrini seyreden birinin bakışları beni kahreder, bir köpeğin neşeyle sıçrayışı büyüleyebilir. Bir anda her şeyi görmeye başladım, artık hiçbir şey sıradan değil benim için. Gazetede her gün bana heyecan veren yüzlerce şey okuyorum (eskiden sadece eğlence ve müzayede programlarına bakmak için karıştırırdım), eskiden canımı sıkan kitaplar şimdi kendilerini bana açıyorlar. Ve en ilginci de insanlarla artık sohbet denilen şeyin dışında da konuşabiliyorum. Yedi yıldan beri yanımda çalışan uşağımla ilgilenmeye başladım, onunla sık sık konuşuyoruz, eskiden hareketli bir sütunun önünden geçer gibi görmeden önünden geçip gittiğim apartman görevlisi geçenlerde bana küçük kızının ölümünü anlattı, bu beni Shakespeare'in trajedilerinden daha fazla etkiledi. Sanırım bendeki bu değişim –kendimi ele vermemek için dıştan bakıldığında o sıkı terbiyeden geçmiş can sıkıcı çevrenin içindeki hayatıma devam ediyor olsam da– giderek gözle görülür bir hal almaya başladı. Bazı insanlar bana karşı beklenmedik bir içtenlik göstermeye başladılar, bu hafta üçüncü kez sokakta tanımadığım köpekler yanıma geldi. Arkadaşlarım, bir hastalıktan kurtulmuş biriyle konuşur gibi beni gençleşmiş bulduklarını söylüyorlar.

Gençleşmek mi? Gerçek anlamda yaşamaya daha yeni başladığımı sadece ben biliyorum. İnsanların geçmişte kalan her şeyin hep bir hata ve ileriye bir hazırlıktan ibaret olduğunu sanmaları genel bir delilik hali herhalde ve sanırım soğuk bir kalemi sıcak, yaşayan elime alıp da kuru bir kâğıdın üstünde yaşıyor olduğumu anlatmaya çalışırken kendi göstermiş olduğum cüreti de anlıyorum. Fakat bu bir delilik de olsa, beni mutlu eden ilk delilik bu; içimi ısıtan, duyularımı açan ilk delilik bu. Kendi uyanış mucizemi burada anlatırken bunu sadece kendim için yapıyorum ve yaşadığım her şeyi kendi sözcüklerimin bana

anlatabileceğinden çok daha derinden hissediyorum. O geceden arkadaşlarımdan hiçbirine söz etmedim; içimin bir zamanlar ne kadar ölü olduğunu asla bilmediler, şimdi nasıl çiçek açtığımı da asla anlamayacaklar. Canlılıkla yaşadığım bu hayatın ortasında ölümle karşılaşırsam ve bu satırlar başkalarının eline geçerse de bu olasılık beni hiç korkutmuyor ve üzmüyor. Çünkü öyle bir anın büyüsünü tatmamış olan biri, tek bir gece içinde yaşanan ve görünürde birbirleriyle hiç ilgisi olmayan böylesine tesadüfi olayların neredeyse sönmüş bir hayatı bir büyü gibi yeniden ateşleyebileceğini altı ay önce ben ne kadar anlayacak olsaydım ancak o kadar anlayabilir zaten. Böyle birinden utanmam, çünkü beni anlamaz. Fakat bütünlükten haberdar olan biri yargılamaz ve gururdan kurtulmuştur. Onun karşısında da utanmam, çünkü beni anlar. Bir kez kendini bulmuş olan kişinin bu yeryüzünde yitirecek bir şeyi yoktur artık. Ve bir kez kendi içindeki insanı anlamış olan bütün insanları anlar.

MODERN KLASİKLER DİZİSİ'NİN DİĞER KİTAPLARI

1. SİNEKLERİN TANRISI
   William Golding
   Çev. Minâ Urgan
2. BİLİNMEYEN ADANIN ÖYKÜSÜ
   José Saramago
   Çev. Emrah İmre
3. OTOMATİK PORTAKAL
   Anthony Burgess
   Çev. Dost Körpe
4. CASUS
   Joseph Conrad
   Çev. Ünal Aytür
5. KORKU VADİSİ
   Arthur Conan Doyle
   Çev. İpek Babacan
6. VAHŞETİN ÇAĞRISI
   Jack London
   Çev. Levent Cinemre
7. AFORİZMALAR
   Franz Kafka
   Çev. Osman Çakmakçı
8. KOPYALANMIŞ ADAM
   José Saramago
   Çev. Emrah İmre
9. DÖRT OYUN
   Bernard Shaw
   Çev. Sevgi Sanlı
10. BEYAZ DİŞ
    Jack London
    Çev. Levent Cinemre

11. ÜÇ ÖRNEK ÖYKÜ VE BİR ÖNSÖZ
Miguel de Unamuno
Çev. Yıldız Ersoy Canpolat

12. DÖRTLERİN YEMİNİ
Arthur Conan Doyle
Çev. İpek Babacan

13. A.B.D. / 42. ENLEM
John Dos Passos
Çev. Oya Dalgıç

14. ÜÇ BÜYÜK USTA
Stefan Zweig
Çev. Nafer Ermiş

15. KENDİLERİYLE SAVAŞANLAR
Stefan Zweig
Çev. Nafer Ermiş

16. ODA MÜZİĞİ - BÜTÜN ŞİİRLERİ
James Joyce
Çev. Osman Çakmakçı

17. KÜSKÜN KAHVENİN TÜRKÜSÜ
Carson McCullers
Çev. İpek Babacan

18. KENDİ HAYATININ ŞİİRİNİ YAZANLAR
Stefan Zweig
Çev. Gülperi Sert

19. BAHÇEDE EĞLENCE
Katherine Mansfield
Çev. Oya Dalgıç

20. A.B.D. / 1919
John Dos Passos
Çev. Oya Dalgıç

21. SATRANÇ
Stefan Zweig
Çev. Ahmet Cemal

22. BİLİNMEYEN BİR KADININ MEKTUBU
Stefan Zweig
Çev. Ahmet Cemal

23. DEMİR ÖKÇE
Jack London
Çev. Levent Cinemre
24. MOZART VE DEYYUSLAR
Anthony Burgess
Çev. Aslı Biçen
25. ÇOCUKSU BİR ŞEY
Katherine Mansfield
Çev. Oya Dalgıç
26. DÖNÜŞÜM
Franz Kafka
Çev. Gülperi Sert
27. KULE
William Golding
Çev. E. Efe Çakmak
28. ERMİŞ
Halil Cibran
Çev. Ayşe Berktay
29. ALTIN GÖZDE YANSIMALAR
Carson McCullers
Çev. İpek Babacan
30. BİR YAZARIN GÜNLÜĞÜ
Virginia Woolf
Çev. Oya Dalgıç
31. DENİZ KURDU
Jack London
Çev. Fadime Kâhya
32. KUM VE KÖPÜK
Halil Cibran
Çev. Kenan Sarıalioğlu
33. HUCKLEBERRY FINN'İN MACERALARI
Mark Twain
Çev. Bülent O. Doğan

34. MARTI
Anton Pavloviç Çehov
Çev. Ataol Behramoğlu

35. VANYA DAYI
Anton Pavloviç Çehov
Çev. Ataol Behramoğlu

36. BİR HANIMEFENDİNİN PORTRESİ
Henry James
Çev. Suzan Akçora

37. ÇOCUKLUĞUM
Maksim Gorki
Çev. Mazlum Beyhan

38. MARTIN EDEN
Jack London
Çev. Levent Cinemre

39. AYAKTAKIMI ARASINDA
Maksim Gorki
Çev. Koray Karasulu

40. BÜTÜN ŞİİRLERİNDEN SEÇMELER
Rainer Maria Rilke
Çev. Ahmet Cemal

41. BİR ELİN SESİ VAR
Anthony Burgess
Çev. Roza Hakmen

42. YİRMİ AŞK ŞİİRİ VE UMUTSUZ BİR ŞARKI
Pablo Neruda
Çev. Sait Maden

43. ŞATO
Franz Kafka
Çev. Regaip Minareci

44. YILDIZ GEZGİNİ
Jack London
Çev. Fadime Kâhya

45. MECZUP
Halil Cibran
Çev. Kenan Sarıalioğlu
46. KÜÇÜK BURJUVALAR
Maksim Gorki
Çev. Koray Karasulu
47. GENÇ BİR DOKTORUN GÜNLÜĞÜ
Mihail Bulgakov
Çev. Tuğba Bolat
48. GİTANJALİ - İLÂHİLER
Rabindranath Tagore
Çev. Bülent Ecevit
49. DAVA
Franz Kafka
Çev. Gülperi Sert
50. BEN, CLAUDIUS
Robert Graves
Çev. Dost Körpe
51. ELLERİN ZAMANLARLA DOLU
Paul Celan
Çev. Ahmet Cemal
52. BİR KADININ YAŞAMINDAN YİRMİ DÖRT SAAT
Stefan Zweig
Çev. Mahmure Kahraman
53. DENİZ FENERİ
Virginia Woolf
Çev. Sevda Çalışkan
54. PİRAMİT
William Golding
Çev. Armağan İlkin

55. KARMAŞIK DUYGULAR
Stefan Zweig
Çev. İlknur İgan
56. GOG (I-II)
Giovanni Papini
Çev. Fikret Adil
57. KORKU
Stefan Zweig
Çev. İlknur İgan
58. ÖLÜMCÜL YUMURTALAR
Mihail Bulgakov
Çev. Tuğba Bolat
59. ÇATAL DİL
William Golding
Çev. E. Efe Çakmak
60. EKMEĞİMİ KAZANIRKEN
Maksim Gorki
Çev. Mazlum Beyhan
61. YAKICI SIR
Stefan Zweig
Çev. İlknur İgan
62. DR. JEKYLL İLE BAY HYDE
Robert Louis Stevenson
Çev. Celâl Üster
63. MUHTEŞEM GATSBY
F. Scott Fitzgerald
Çev. Fadime Kâhya
64. KÖPEK KALBİ
Mihail Bulgakov
Çev. Mustafa Yılmaz

65. GÖMÜLÜ ŞAMDAN
Stefan Zweig
Çev. Regaip Minareci
66. OLAĞANÜSTÜ BİR GECE
Stefan Zweig
Çev. İlknur İgan
67. GEZGİN
Halil Cibran
Çev. Kenan Sarıalioğlu
68. BENİM ÜNİVERSİTELERİM
Maksim Gorki
Çev. Mazlum Beyhan
69. MÜREBBİYE
Stefan Zweig
Çev. İlknur İgan

Modern Klasikler Dizisi - 66

Olağanüstü Bir Gece, seçkin bir burjuva olarak rahat ve tasasız varoluşunu sürdürürken giderek duyarsızlaşan bir adamın hayatındaki dönüştürücü deneyimin hikâyesidir. Sıradan bir pazar gününü at yarışlarında geçirirken, belki de ilk kez burjuva ahlakından saparak "suç" işler. Böylece yeniden "hissetmeye" başladığını, kötücül ve ateşli hazları olan gerçek bir insan olduğunu fark eder. İçindeki haz dolu esrime, aynı günün akşamında onu gece âleminin son atıklarının arasına, "hayatın en dibindeki lağımlara" sürükleyecek, varış noktası ise ruhani bir uyanış olacaktır.

STEFAN ZWEIG (1881-1942): Roman, şiir, öykü, deneme ve oyun gibi farklı türlerde yetkin ürünler veren yazar, Viyana'da doğdu. Yaşamı boyunca Avrupa'nın hızlı değişimine tanıklık etti. 1913'te Salzburg'a yerleşti. 1934'te Nazilerin baskısı yüzünden bu kentten ayrıldı. Önce İngiltere'ye, 1940'ta da Brezilya'ya göç etti. 1942'de karısıyla birlikte intihar etti. Önemli denemeleri arasında Balzac, Dickens ve Dostoyevski'yi konu aldığı *Drei Meister* (1920; *Üç Büyük Usta*); Hölderlin, Kleist ve Nietzsche'yi incelediği *Der Kampf mit dem Dämon* (1925; *Kendileriyle Savaşanlar*) ile Casanova, Stendhal ve Tolstoy'la ilgili *Drei Dichter ihres Lebens* (1928; *Kendi Hayatının Şiirini Yazanlar*) sayılabilir. Yazara ün kazandıran bir başka yapıtı *Sternstunden der Menschheit*'tir (1928; Yıldızın Parladığı Anlar). Zweig ayrıca Joseph Fouché, Marie Antoinette ve Mary Stuart'ın nesnellikten çok sezgiye dayanan biyografilerini yazmıştır. Çok sayıda yapıtı arasında *Verwirrung der Gefühle* (1925; *Karmaşık Duygular*) adlı bir öykü kitabıyla *Ungeduld des Herzens* (1938; Sabırsız Yürek) adlı bir psikolojik romanı da mevcuttur.

9 786053 326090

KDV dahil fiyatı
8 TL

Bütün Eserleri - 11